

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Štěpán Růžička

**Časopis Světová literatura v 60. letech 20.
století.**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Štěpán Růžička**

Vedoucí práce: **PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

RŮŽIČKA, Štěpán. *Časopis světová literatura v 60. letech 20. století. Struktura, rubriky, témata*. Praha, 2017. 89 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá obsahovou analýzou časopisu Světová literatura v letech 1960–1969, tedy v době velkého kulturního rozmachu nejen konkrétního periodika, ale celého československé kulturní scény. Na časopis je pohlíženo v kontextu politického i kulturního dogmatismu poúnorového režimu i postupného uvolňování v šedesátých letech. Činnost redakce časopisu a její výběr překladové literatury i recenzních textů je pak kvantitativně i kvalitativně analyzován a porovnáván s tendencemi Státního nakladatelství krásné literatury, hudby a umění (Odeonu) i s vlivy oficiální socialistické ideologie. Cílem práce je zjistit, jaký byl vliv časopisu Světová literatura na knižní vydávání překladové literatury v kontextu dobových poměrů 60. let 20. století, a to se zvláštní pozorností zaměřenou na angloamerickou literaturu.

Abstract

This bachelor thesis concerns at content analysis of World Literature magazine in years 1960–1969, which was the era of enormous development in this periodical and also in a culture of Czechoslovakia. Magazine World Literature is regarded in context of political and cultural dogmatism of regime after February 1948 and also in context of liberalization in 1960s. The work of the redaction of the magazine and its choice of translations and book reviews is analysed quantitatively and also qualitatively and compared with tendencies of State publisher of literatura, music and arts (Odeon) and also with influences of the official socialistic ideology. The main objective of this thesis is to find out what the influence of magazine World Literature was on publishing

translations in context of historical and cultural connections in 1960s, especially focused on English and American literature.

Klíčová slova

Literární periodika, 60. léta 20. století, Světová literatura, překladová literatura, autoři, témata, obsahová analýza.

Keywords

Literary periodicals, 1960's, World Literature, translations, authors, topics, content analysis.

Rozsah práce: 100 954 znaků.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 16. 5. 2016

Štěpán Růžička

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Janě Čeňkové Ph.D. za vedení bakalářské práce, za věcné rady a připomínky a pomoc při vyhledávání relevantních odborných zdrojů.

Dále bych chtěl poděkovat za podporu rodiny a mé partnerky, bez níž by bylo vypracování takovéto práce mnohem obtížnější.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Růžička Štěpán	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin: auto;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;"> Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd </td> </tr> <tr> <td>Došlo dne:</td> <td style="text-align: center;">- 3 -06- 2014 -1-</td> </tr> <tr> <td>Cj: 4545</td> <td> Příloh: _____ Štartovní heslo: _____ </td> </tr> <tr> <td>Přiděleno:</td> <td>_____</td> </tr> </table>	Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	- 3 -06- 2014 -1-	Cj: 4545	Příloh: _____ Štartovní heslo: _____	Přiděleno:	_____
Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		- 3 -06- 2014 -1-							
Cj: 4545		Příloh: _____ Štartovní heslo: _____							
Přiděleno:	_____								
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2012									
E-mail diplomantky/diplomanta: stepos.ruzicka@seznam.cz									
Studijní obor/forma studia: Mediální a komunikační studia/prezenční									
Předpokládaný název práce v češtině: Časopis Světová literatura v 60. letech 20. století. Struktura, rubriky, témata.									
Předpokládaný název práce v angličtině: The magazine World Literature in 1960's. The structure, rubrics, topics.									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2014/2015									
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Bakalářská práce se bude zabývat kvalitativní analýzou časopisu Světová literatura v letech 1960-1969, tj. v době jeho největší slávy, jelikož již po svém založení v roce 1956 by časopis předzvěstí uvolňování politického i kulturního dogmatismu pounorového režimu. Právě proto se zpočátku redakce časopisu dotkly politické čistky. Redakce časopisu se stala velmi inveční, a to zvláště záměrem vydávat romány na pokračování, představovala povídkovou tvorbu a poezii, jejichž knižní vydání nebylo v Československu šedesátých let plánováno. Samostatná podkapitola bude věnována recenzním a kritickým rubrikám a jejich vlivu na čtenáře či nakladatele, protože tyto texty měly velký vliv na kulturní a literární povědomí. Cílem této práce je prokázat, jaký byl vliv časopisu Světová literatura na knižní vydání překladové literatury v kontextu doby, proto analyzují jeho obsah. Zásadní bude pohled na angloamerickou literaturu, vůči které panovaly ideologické předsudky.									
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): Obsah Úvod Metodika práce Cíl práce 1. Historie časopisu Světová literatura, základní charakteristika - Stručný popis historie časopisu, složení a proměny v redakci periodika, základní záměry redakce. 2. Časopis Světová literatura v kontextu šedesátých let 20. století - Porovnání časopisu Světová literatura s ostatními kulturními a literárními periodiky šedesátých let. Zhodnocení jeho přínosu v této době. Současná periodika s podobným zaměřením. 3. Struktura, rubriky, obsahová náplň časopisu - Popis struktury časopisu Světová literatura. Obsahové zaměření, představení jednotlivých rubrik. Charakteristika osobností, které s časopisem spolupracovaly. Vymezení okruhu autorů, jejichž tvorba je v periodiku publikována. Obsahové proměny v průběhu 60. let.									

4. Grafická úprava časopisu

- Popis grafické úpravy časopisu, způsob používání ilustračního materiálu. Charakteristika výtvarníků, kteří spolupracovali s redakcí Světové literatury.

5. Recenze a literární kritika v časopisu Světová literatura

- Analýza rubrik recenzního a literárněkritického zaměření. Představení nejvýznamnějších autorů těchto textů a zhodnocení jejich významu v kontextu názorů na Světovou literaturu v Československu v 60. letech.

6. Vliv na knižní vydání překladové literatury

- Zhodnocení vlivu obsahu časopisu Světová literatura na knižní vydání překladové literatury v 60. letech v Československu. Struktura vydávaných zahraničních autorů a děl té doby.

Závěr

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):
Světová literatura, ročníky 1960 – 1969

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Kvalitativní analýza

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

COTTLE, Simon, HANSEN, Anders, NEGRINE, Ralph, NEWBOLD, Chris. *Mass Communication: Research Methods*. New York: Palgrave, 1938. 350 s. ISBN 0-333-61710-X.

Publikace, která se podrobně věnuje metodám a způsobům analýz mediálních textů. Dílčí kapitoly nabízí podrobné a přesné návody, jak při takových analýzách postupovat. Publikace se zabývá nejrůznějšími technikami zpracování mediálních materiálů.

CULLER, Jonathan D. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno: Host, 2002, 168 s. Teoretická knihovna, 1. ISBN 80-729-4070-8.

Publikace nabízí pohled do literární teorie, která je vykládána velmi zestručněně, přesto srozumitelně. Autor popisuje literární teorii jako smýšlení o literatuře, které není neměnné a v kontextu dobových, kulturních či jazykových aspektů se proměňuje.

DENEMARKOVÁ, Radka. *Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a–zklamání : materialy z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR, 16.-18. června 1999*. Vyd. 1. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2000, 420 p. Edice K, sv. 5. ISBN 80-857-7827-0.

Publikace nabízí pohled do dobového kontextu uvolňování 60. let i souvislostí, které mu předcházely. Kromě stati, která se zabývá vydáváním zahraniční literatury v Československu, nabízí vhled do tehdejších literárně-kulturních periodik.

DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002. 334 s. ISBN 80-7294-041-4.

Encyklopedické zpracování časopisecké a sborníkové produkce české moderní literatury. Podrobně zpracovaná hesla o nejvýznamnějších časopisech minulého století. Publikace nabízí vyčerpávající přehled literárně-kulturních periodik, včetně revue Světová literatura.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

Publikace popisuje kvalitativní metody sběru dat. Především pak jejich kódování, vyhodnocování a interpretaci. Vysvětluje, z jakých zdrojů metody kvalitativního výzkumu vycházejí. Zároveň představuje hlavní výzkumné plány užívané v této oblasti.

JANOUSEK, Pavel. *Přehledné dějiny české literatury, 1945-1989: na základě Dějiny české literatury, 1945-1989, sv. I-IV*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 487 p. ISBN 80-200-2057-8.

Tato příručka vykresluje proměny české literatury v druhé polovině 20. století. Představuje i mnohá literárně-kulturní periodika a literaturu zařazuje do kontextu doby. Zaměřuje se podrobně na desetiletí ovlivňovaná komunistickým režimem, tedy včetně 60. let.

PAVELKA, Jiří. *Kultura, média, literatura*. Brno: SVN Regiony, 2004. 258 s. ISBN 80-86735-06-0.

Monografická publikace Jiřího Pavelky se zabývá mnohými kulturními a literárními tématy. V jedné z devatenácti studií se autor věnuje tomu, jak kulturní periodika, jakožto důležitý uchovatel kulturních hodnot, ovlivňují literární díla.

Broukalová, Zdena. *Světová literatura 1956 – 1965: bibliografický soupis*. Praha: Odeon, 1967. 379 s. Tato kniha představuje bibliografický soupis světové literatury, která byla vydána v těchto letech nakladatelstvím SNKLHU (později Odeon), sestavený redaktory Světové literatury a SNKLHU.

Kolektiv autorů. *Světová literatura 10 1956 – 1965*. Praha: Odeon, 1966. 462 s. ISBN 01-059-66
Jedná se o výběr 34 básní a povídek současných světových autorů. Nejedná se o představení nových děl, ročenka časopisu Světová literatura ukazuje poslední práce autorů, jejichž texty časopis otiskoval po dobu prvních deseti let svého trvání.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

K tématu za posledních pět let nebyly obhájeny žádné bakalářské, magisterské ani doktorské práce.

Datum / Podpis studenta/ky

3/6 2014

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

KONZULTOVÁNO

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

KONZULTOVÁNO

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

PhDr. Jana Čenková, Ph.D.

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

3/6 2014

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO V HARMONOGRAMU PŘÍSLUŠNÉHO AKADEMICKÉHO ROKU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNÝ FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO OBOU VÝTIŠKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE SCHVALUJE NA IKSŽ VEDOUcí PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY.

Obsah

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM.....	2
PROHLÁŠENÍ.....	4
PODĚKOVÁNÍ.....	5
OBSAH	1
ÚVOD	2
1. ZÁKLADNÍ TEORETICKÁ VÝCHODISKA	5
1.1 HISTORICKO-SPOLEČENSKÝ KONTEXT 60. LET 20. STOLETÍ	5
1.2 UVEDENÍ DO PROBLEMATIKY ČASOPISU SVĚTOVÁ LITERATURA.....	8
1.2.1 Základní charakteristika časopisu Světová literatura	9
1.2.2 Složení a proměny v redakci periodika	10
1.2.3 Vývoj cílů a obsahu revue	13
2. ČASOPIS SVĚTOVÁ LITERATURA V KONTEXTU ŠEDESÁTÝCH LET 20. STOLETÍ.....	16
2.1 LITERÁRNÍ ČASOPISY V ŠEDESÁTÝCH LETECH 20. STOLETÍ	16
2.2 POSTAVENÍ ČASOPISU SVĚTOVÁ LITERATURA V KONTEXTU ŠEDESÁTÝCH LET 20. STOLETÍ	20
3. OBSAH ČASOPISU SVĚTOVÁ LITERATURA V 60. LETECH	23
3.1 STRUKTURA ČASOPISU	23
3.2 OSOBNOSTI ČASOPISU SVĚTOVÁ LITERATURA	25
3.2.1 Kvantitativní analýza přispěvatelů do časopisu Světová literatura.....	26
3.2.2 Kvalitativní analýza významu vybraných přispěvatelů.....	27
3.2.3 Kvantitativní analýza autorů představovaných v časopise Světová literatura	33
3.2.4 Kvalitativní analýza autorů představovaných v časopise Světová literatura	35
4. GRAFICKÁ ÚPRAVA ČASOPISU.....	44
4.1 PROMĚNY OBÁLKY ČASOPISU VE VYBRANÉM OBDOBÍ	44
4.2 UŽITÍ PŮVODNÍCH ILUSTRACÍ.....	45
5. VLIV ČASOPISU SVĚTOVÁ LITERATURA NA KNIŽNÍ VYDÁVÁNÍ PŘEKLADOVÉ LITERATURY ..	58
ZÁVĚR	61
SUMMARY	62
POUŽITÁ LITERATURA.....	63
<i>Pramen</i>	63
<i>Soupis bibliografických citací</i>	63
SEZNAM PŘÍLOH	66
PŘÍLOHY	67

Úvod

Tématem této bakalářské práce je časopis *Světová literatura* v 60. letech 20. století. Blíže se pak tato práce zaměřuje na strukturu, rubriky a témata uváděná ve vybraném období v tomto periodiku s ohledem na uváděné autory a recenzenty. Práce se tak zabývá analýzou časopisu v době jeho největšího rozkvětu, jelikož již po svém založení v roce 1956 by časopis předzvěstí uvolňování politického i kulturního dogmatismu poúnorového režimu. Pravě proto se zpočátku redakce časopisu dotkly politické čistky, které ovlivnily samozřejmě i výběr publikované literatury. Redakce časopisu se však stala velmi invenční, a to nejen záměrem vydávat romány na pokračování, představovala povídkovou tvorbu a poezii, jejichž knižní vydání nebylo v Československu šedesátých let plánováno nebo jejich postavení bylo vzhledem k oficiální ideologii státu problematické.

Cílem této práce je prokázat, jaký byl vliv časopisu *Světová literatura* na knižní vydání překladové literatury v kontextu doby. Proto je analyzován jeho obsah. Zásadní je také pohled na angloamerickou literaturu, vůči které panovaly ve vybraném období ideologické předsudky.

První kapitola práce představí základní teoretická východiska pro další analýzu tématu, jimiž je především historicko-společenský kontext šedesátých let 20. století a uvedení do problematiky časopisu *Světová literatura*. V této části práce je periodikum stručně představeno a jsou nastíněny proměny v jeho redakci i cílech. V další kapitole je pak časopis zasazen do kontextu literární časopisecké tvorby šedesátých let a zároveň je v tomto kontextu zdůrazněn jeho význam.

Třetí kapitola je již věnována samotné analýze časopisu *Světová literatura*, jsou v ní prezentovány výsledky kvantitativní analýzy zaměřené na strukturu periodika a také výsledky kvalitativní analýzy zaměřené na osobnosti s ním spolupracující, stejně jako té, jež se zaměřila na zahraniční autory publikované v časopise *Světová literatura* ve vybraném období. Tato kapitola je spojena s pojednáním o recenzních a kritických rubrikách a jejich vlivu na čtenáře či nakladatele, jež bylo avizováno v tezích této bakalářské práce jako samostatná kapitola, avšak vzhledem k provázanosti tématu se jeví toto propojení jako vhodnější. Analýza těchto textů je zařazena, protože tyto texty měly velký vliv na kulturní a literární povědomí v tehdejší Československu.

Další kapitola je věnovaná také grafické úpravě časopisu *Světová literatura*. V dílčích podkapitolách se tato část práce zabývá nejprve proměnami obálky časopisu *Světová literatura* napříč obdobími 1960–1969, a také užitím původních ilustrací a nejvýznamnějšími ilustrátory.

Poslední kapitola se pak věnuje zhodnocení vlivu časopisu *Světová literatura* na vydávání a vnímání překladové literatury v 60. letech v Československu na základě výsledků analýzy s ohledem na strukturu vydávaných zahraničních autorů a děl vybraného období.

Metodologické aspekty výzkumné části

Pro výzkumnou část, která je těžištěm této bakalářské práce, byla zvolena kombinace kvalitativního i kvantitativního šetření. Kvantitativní analýza je užívána k prozkoumání obsahu určitého média a v kombinaci s kvalitativní analýzou slouží k jistému rozčlenění obsahu do kategorií, v tomto případě bude sloužit k rozčlenění obsahu časopisu dle autorů. Dva zásadní přínosy kvantitativní analýzy obsahu média jsou možnost výzkumu jednoho určitého tématu a jeho proměn v čase. Druhým přínosem, jenž je využíván v této práci, je popis celého tematického složení konkrétního média ve vybraném časovém úseku. Hlavní výhodou kvantitativní analýzy obsahu médií je vysoká reliabilita i objektivita, která je však ovlivněna kategorizací, kterou zvolí výzkumník. Kvantitativní povaha analýzy umožňuje prezentaci výsledků v tabulkách či grafech, a proto je vhodná zvláště při zkoumání většího počtu textů ve vybraném analyzovaném vzorku.¹

Vzhledem k povaze a rozsahu zkoumaného vzorku bude v práci užita i analýza kvalitativní, která dokáže popisované jevy lépe popsat a vysvětlit, a proto se v současné době užívá stále častěji.² Kvalitativní výzkum pracuje s menším analyzovaným vzorkem, který je subjektivně popisován a z určité perspektivy hodnocen.³ Jak podotýká Culler, kvalitativní analýza je v případě zkoumání a popisu literárních děl, jimiž jsou bezesporu i texty v časopisech, nezbytná. Přestože současná literární věda upouští od tzv. close reading a snaží se i na literární díla pohlížet kvantitativně, není pouze zaměřením na tyto aspekty vhodné a může vést k zaměňování principů literatury s principy sociologického výzkumu a odklonu od specifik a zvláštností jednotlivých textů, čímž by taková analýza byla neúplná.⁴ Výhody kombinace metod kvantitativní a kvalitativní analýzy jsou navíc zdůrazňovány i v případě zkoumání masových médií, jejichž obsahová analýza je zpravidla takovou kombinací a je tedy vhodná i pro materiál analyzovaný v této práci.⁵

¹ TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál 2010, s. 106–114.

² HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. s. 48.

³ Tamtéž

⁴ CULLER, Jonathan D. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno: Host, 2002, s. 59.

⁵ HANSEN, Anders. *Mass communication research methods*. New York: New York University Press, 1998, s. 91–98.

Analyzovaným materiálem je v případě této práce časopis *Světová literatura*, konkrétně tedy jeho čísla, která vycházela v letech 1960–1969. Kvantitativní analýza obsahu časopisu *Světová literatura* má v této práci za úkol rozčlenit jej do kategorií, a to především podle uváděných zahraničních autorů a jejich recenzentů, tedy osobností, jež spolupracovaly s časopisem *Světová literatura* ve vybraném období. Z nejčastěji uváděných autorů budou někteří vybráni a jejich tvorba bude podrobněji popsána na základě výsledků kvalitativní analýzy textů uvedených ve zkoumaném vzorku čísel periodika. Stejně tak bude kvalitativně analyzována a zhodnocena tvorba osobností spolupracujících s časopisem *Světová literatura* v 60. letech. Tyto osobnosti budou rovněž vybrány z těch s nejčetněji publikovaných textů, tedy na základě předešlé kvantitativní analýzy. Kombinace obou výzkumných přístupů pak přinese ucelený přehled o obsahu časopisu *Světová literatura* ve vybraném období ilustrovaný výběrem některých klíčových textů.

Zkoumaný materiál, tedy časopis *Světová literatura* v letech 1960 – 1969 je v práci doplněn o teoretické poznatky vycházející z odborné literatury, především o publikaci Pavla Janouška a kolektivu: *Dějiny české literatury 1945–1989*. Dále jsou teoretické poznatky čerpány ze *Slovníku českých literárních časopisů* a dalších publikací.

1. Základní teoretická východiska

Pro podrobnou analýzu časopisu *Světová literatura* jako literárního periodika vycházejícího v období šedesátých let 20. století je potřebné vymezit některá základní východiska, která tuto analýzu výrazně determinují. Tato kapitola se proto ve svých částech věnuje popisu historicko-společenského kontextu období 60. let 20. století v Československu, který je zásadní pro pochopení významu časopisu *Světová literatura*.

1.1 Historicko-společenský kontext 60. let 20. století

Šedesátá léta jako významná éra československé kultury provázená jejím výrazným rozmachem byla paralelně lety překotné liberalizace všech oblastí života v tehdejší socialistickém Československu. Tento proces, který začal na počátku šedesátých let i přes hospodářskou a sociální krizi, vyvrcholil v roce 1968 tzv. pražským jarem, tedy jakýmsi pokusem o propojení ideálů socialismu a demokracie. Velký žánrový rozvoj literatury v šedesátých letech vedl i k rozvoji literárních časopisů, stejně tak byly obnoveny kontakty se zahraniční literaturou a o soudobém zahraničním dění začalo být opět informováno.⁶

Pro tento vývoj v šedesátých letech jsou klíčové události z druhé poloviny předchozího desetiletí. Polské a maďarské události roku 1956 společně s Chruščovovým odhalením Stalinova kultu osobnosti byly prvním impulzem pro odklon kultury od oficiální politiky. Veškeré tyto projevy však byly stranickými představiteli považovány za tzv. revizionismus, což bylo označení pro jakékoli pokusy o novou interpretaci původních marxisticko-leninských zásad. XI. sjezd KSČ tak v červnu 1958 stanovil stěžejní úkol na další období, a to dovršení kulturní revoluce, které v praxi mělo znamenat návrat k ideálům počátku padesátých let. Nově ustanovená ideologická komise při ÚV KSČ se tak především prostřednictvím stranických orgánů a jednotlivých tvůrčích svazů snažila o obnovu pevných hranic v kulturní tvorbě. Některá díla a umělci tak čelili ostré kritice a odmítání ve snaze zastrašit i ostatní. V literatuře může být příkladem Josef Škvorecký, jehož prvotina *Zbabělci* sice nebyla kritikou na konci roku 1958 přijata pouze kriticky, avšak v následujícím roce se pod tlakem názorů nejvyšších státních a stranických představitelů stala terčem ostré kritiky a odporu.⁷

⁶ JANOUŠEK, Pavel a kol. *Přehledné dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2012. Literární řada, s. 179.

⁷ ČORNEJ, Petr. *Literární život*. In: JANOUŠEK, Pavel a kol., ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 15–17.

„Snaha o utužení poměrů nemohla mít dlouhodobější rozměr již proto, že během následných let došlo k postupné proměně politiky a strategie KSČ. Jejím prvním signálem byl rok 1960, který se nesl ve znamení slavnostní proklamace o vybudování socialismu, což bylo deklarováno novou ústavou, změnou názvu státu (Československá socialistická republika) a státního znaku. Důležitější však bylo, že komunistický režim projevil ochotu alespoň zčásti přistoupit na některé demokratizační principy ve zdánlivě stabilizované společnosti. (...) V roce 1960 (následně pak i v dalších letech) byla amnestována značná část politických vězňů.“⁸

Následné sjezdy komunistické strany pak ještě více oslabily moc konzervativců. Strana dokonce na počátku šedesátých let připustila, že se v minulosti mohla dopustit jistých omylů. Tato proměna vládnoucí strany, kterou veřejnost zaznamenala od roku 1963, vedla ke změně v široké veřejnosti a v jejím chování. Veřejnosti tak bylo také postupně zpřístupňováno umění, které bylo dřívější marxistickou tradicí opomíjeno.⁹

V rozkolu ve vnímání marxistické estetiky byly vyvrcholením dvě události roku 1963, a to konání mezinárodní konference o díle Franze Kafky a III. sjezd československých spisovatelů.¹⁰ Ty potvrdily značnou rozvolněnost literárního prostoru. V mezinárodním měřítku pak například mnoho českých příspěvků ke kafkovské konferenci v Liblicích bylo kritizováno východoněmeckými marxistickými vědci. III. sjezd československých spisovatelů vedl k založení časopisu *Tvář*, který byl pro vývoj v šedesátých letech klíčový. Mimo to může být dokladem uvolňování poměrů vznik dvou bigbeatových skupin v tomto roce, a to *Olympic* a *Mefisto*. Kontakty se zahraničím dokládá například listopadová návštěva Jean-Paula Sartra.¹¹

Dokladem stálých obav oficiální politiky státu byly některé události roku 1965. Zvláště pak události spjaté s návštěvou amerického básníka Allena Ginsberga, který přijel do Československa již v únoru. Kritické a svobodné myšlení vysokoškolských studentů, kteří se snažili o autentické vyjádření svých názorů, bylo vnímáno oficiální politikou jako hrozba. Příležitost pro takové vyjádření dostali při studentském majálesu v Praze, jehož králem byl zvolen právě Allen Ginsberg. Zásah Sboru národní bezpečnosti, který majáles rozehnal i u památníku K. H. Máchy na Petříně,

⁸ ČORNEJ, Petr. *Literární život*. In: JANOUŠEK, Pavel a kol., ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 22.

⁹ ČORNEJ, Petr. *Literární život*. In: JANOUŠEK, Pavel a kol., ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2008, s. 23–24.

¹⁰ BROŽ, František. *Česká a světová literatura v datech*. Brno: Host, 2005, s. 117.

¹¹ DOKOUPIL, B. *Světová literatura*. In: ŠPIRIT, Michael a Vladimír NOVOTNÝ. *Ztráty a nálezy: 50. a 60. léta v české literatuře*. Praha: Památník národního písemnictví, 1998, s. 79–80.

společně s následným vykááním Allena Ginsberga potvrzovalo obavy komunistické moci ze spontánních projevů veřejnosti. Jako záminka k jeho vyhoštění posloužil zápisník, jež získala StB. Tato kampaň proti básníkovi vedla k diskriminaci domácích autorů z řad Ginsbergových přátel (např. Josef Škvorecký, Jan Zábřana).^{12 13}

Liberalizační tendence však v druhé polovině šedesátých let pokračovaly. Nad ideovým životem společnosti se vládnoucí moc snažila udržet kontrolu zásahy proti příliš liberálnímu časopisu Tvář či proti Literárním novinám, společnost však ztrácela obavy z konfrontací, což může být doloženo například uspořádáním prvního beatového festivalu v Lucerně v prosinci 1967. V téže době řešila KSČ vništrostranickou krizi. Tu vyřešilo lednové zasedání ÚV KSČ rozdělením nejvyšší stranické a státní funkce mezi dvě osoby. „Z postu prvního tajemníka ÚV KSČ byl odvolán Antonín Novotný a nahradil jej Alexandr Dubček. Začínalo Pražské jaro. Jeho dalším viditelným projevem byla na sklonku března 1968 Novotného abdikace a volba Ludvíka Svobody československým prezidentem. V překotném tempu veřejného života, směřujícího k demokratizaci společnosti, naplňování programu ekonomické reformy a také k rehabilitaci závažných křivd, kterých se režim dříve dopustil, vznikl politický program „socialismus s lidskou tváří“. V dubnu byl přijat Akční program KSČ, brzy poté byla dokončena příprava federalizace československého státu a v červnu parlament schválil zákon o rehabilitacích i novelu tiskového zákona.“¹⁴

ÚV KSČ se svými stanovisky společně s prací zákonodárců polednového období nevyhovovali představám radikálněji smýšlejícím představitelům české tvůrčí inteligence. Své obavy o další osud veřejného života v tehdejší Československu vyjádřili osobnosti na stránkách *Literárních listů* a některých dalších deníků (př. *Mladá fronta, Práce*) výzvou *Dva tisíce slov*, které patří dělníkům, zemědělcům, úředníkům, vědcům, umělcům a všem. Text této výzvy připravil Ludvík Vaculík. Jejimi prvními signatáři byly známé osobnosti. Během krátké doby se k nim přidalo velké množství občanů a počet signatářů překročil 120 000.¹⁵

„Vedení KSČ hodnotilo *Dva tisíce slov* jako útok proti základům socialistického zřízení a výzvu k občanské neposlušnosti, která svým radikalismem postupnou obrodu společnosti fakticky ohrožuje. V tomto smyslu se vyslovily též parlament a Národní fronta. Obavy vládních a stranických

¹² DOKOUPIL, B. *Světová literatura* In: ŠPIRIT, Michael a Vladimír NOVOTNÝ. *Ztráty a nálezy: 50. a 60. léta v české literatuře*. Praha: Památník národního písemnictví, 1998, s. 84.

¹³ ČORNEJ, Petr. *Literární život*. In: JANOUSEK, Pavel a kol., ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2008. s. 30

¹⁴ ČORNEJ, Petr. *Literární život*. In: JANOUSEK, Pavel a kol., ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2008. s. 39 – 40.

¹⁵ ČORNEJ, Petr. *Literární život*. In: JANOUSEK, Pavel a kol., ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2008. s. 42.

představitelů budila především možná reakce států Varšavské smlouvy, které v Československu ostře kritizovaly a na československé vedení vyvíjely téměř soustavný nátlak. Obvinění z podpory kontrarevoluce označilo ÚV KSČ za neopodstatněné a odmítlo názory představitelů socialistických států s tím, že hraničí s vměšováním do vnitřních záležitostí Československa.¹⁶ Vyústěním událostí roku 1968 byla srpnová intervence vojsk pěti států Varšavské smlouvy do Československa. Ta hned po 21. srpnu vyvolala velký odpor veřejnosti. V následujících dnech byli nejvyšší ústavní i straníční představitelé Československa odvezeni do Moskvy na jednání. Zde většina z nich podepsala tzv. moskevský protokol, který nařizoval věrnost marxismu-leninismu, zákaz protisocialistických organizací, stranickou kontrolu tisku, odchod protisovětsky smýšlejících osob z čelných funkcí a upevnění složek kontroly moci. Následné události vedly k neklidu ve společnosti, jež vyvrcholil masovými manifestacemi při pohřbu sebeupálivšího se Jana Palacha. Další podobnou událostí byla spontánní oslava vítězství československých hokejistů ve Stockholmu nad Sovětským svazem. Dalším mezníkem, který definitivně uzavřel jakékoli naděje na úspěšnost tzv. pražského jara, byl 17. duben 1969, kdy byl prvním tajemníkem komunistické strany Gustav Husák. Počátek nekompromisní normalizace pokračující v 70. letech se nesl ve znamení postihů pro kulturní časopisy, mezi nimi byly *Listy*, *Plamen* i obnovená *Tvář*.¹⁷

Období 60. let je velmi překotné, komplikovaný, výše uvedený přehled je jen schematický a slouží pouze pro pochopení působení literárního časopisu *Světová literatura* v tomto období.

1.2 Uvedení do problematiky časopisu *Světová literatura*

Ještě před samotnou analýzou časopisu *Světová literatura* je potřeba popsat jeho základní charakteristiky a historický vývoj pro pochopení časopisu v celé jeho šíři. „*Literární časopis Světová literatura tvořil po čtyřicet let (1956–1996) významnou součást českého literárního a v širším slova smyslu kulturního života a jako takový nevyhnutelně odrážel vývoj soudobé společnosti, jejích politických a kulturních hodnot, omezení či možností. Tato vazba, do určité míry obsažena v realizační rovině každého kulturního média, se odráží jak ve složení redakce, redakční rady a spolupracovníků časopisu, tak ve výběru témat, přeložených i původních příspěvků a dobových autorských komentářů. Čtyřicetiletá historie Světové literatury odráží dějinnou etapu velice spletitou a dramatickou, a v důsledku toho je i vnitřní koncepce této revue velice proměnlivá*

¹⁶ JANOUŠEK, Pavel a kol. *Přehledné dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2012. Literární řada, s. 192.

¹⁷ JANOUŠEK, Pavel. *Přehledné dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2012. Literární řada, s. 192–194.

a v celku obtížně postižitelná.¹⁸ Následující podkapitoly budou tedy pro lepší pochopení významu revue *Světová literatura* věnovány poznatkům z odborné literatury zabývající se českou časopiseckou a literární tvorbou ve 20. století.

1.2.1 Základní charakteristika časopisu *Světová literatura*

Dvoutměsíčník *Světová literatura* s podtitulem *Revue zahraničních literatur* vycházel od roku 1956 do roku 1996. Až na některé výjimky vycházel tedy šestkrát ročně. Poslední dva ročníky se objevily však pouze třikrát. Od roku 1956 byla revue vydávána Státním nakladatelstvím krásné literatury, hudby a umění, které prošlo dvěma proměnami, od roku 1961 působilo jako Státní nakladatelství krásné literatury a umění a od roku 1966 jako Odeon. Od roku 1993 až do zániku v roce 1996 byla revue vydávána Společností pro světovou literaturu.¹⁹

Revue po dobu své existence nepřetržitě informovala české čtenáře o národních literaturách jednotlivých států. Představovala zahraniční autory, skupiny i žánry. Její činnost ovlivňovaly dobové kulturněpolitické priority. Zahraniční literatura tak byla představována mnohými způsoby. V časopise *Světová literatura* byl otištěn nespočet rozsáhlých próz, divadelních her i filmových scénářů, často na pokračování. V literárně zaměřené revue samozřejmě nechyběly ani literárněkritické a literárněhistorické stati či eseje, recenze, monografie a nejrůznější studie. Produkce těchto textů byla původní i překladová.²⁰

„Nejčastěji zastoupenými autory se v průběhu existence revue stali představitelé literatur bývalého Sovětského svazu, postupně pak i autoři píšící rusky, ale stojící v opozici vůči oficiální kulturní politice své vlasti.“²¹ Vlastním proměnám v obsahu časopisu se bude věnovat jedna z následujících podkapitol. Na tomto místě jmenujme alespoň zástupce autorů představovaných ve Světové literatuře, podle jazyků, ze kterých byli překládáni.

- 1) Z ruštiny: Čingiz Ajtmanov, Isaak Babel, Michail Bulgakov, Vasil Bykov, Ilje Erenburg, Konstantin Fedin, Maxim Gorkij, Viktor Jerofejev, Jevgenij Jevtušenko, Vladimir Nabokov, Jurij Nagibin, Bulat Okudžava, Boris Pasternak, Konstantin Paustovskij, Robert Rožeděstvenskij, Alexandr Solženicyn, Michail Šolotov, Jurij

¹⁸ SEMÍNOVÁ, Zuzana. Počátky časopisu *Světová literatura* a angloameričtí autoři. *Souvislosti*. 2003, 14 (1-2), s. 73.

¹⁹ ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav (ed). *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 245.

²⁰ ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav (ed). *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 246.

²¹ ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav (ed). *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 246.

- Trifonov, Alexandr Tvardovskij, Vladimir Vojnovič, Jevenij Zamjatin.
- 2) Z angličtiny: Woody Allen, William Blake, Truman Capote, Roald Dahl, William Faulkner, Francis Scott Fitzgerald, Seamus Heaney, Ernest Hemingway, Sylvia Plathová, Carl Sandburg, John Steinbeck, Dylan Thomas, Mark Twain.
 - 3) Z francouzštiny: Guillaume Apollinaire, Louis Aragon, Charles Baudelaire, Michel Butor, Albert Camus, Louis-Ferdinand Céline, Paul Eluard, Eugène Ionesco, Jacques Prévert.
 - 4) Z němčiny: Thomas Bernard, Heinrich Böll, Bertold Brecht, Johann Wolfgang Goethe, Günter Grass, Robert Musil.
 - 5) Z italštiny: Italo Calvino, Cesare Zavattini.
 - 6) Z polštiny: Miron Bialoszewski, Witold Combrowicz, Jaroslaw Iwaskiewicz, Czeslaw Milosz, Slawomir Mrozek, Tadeusz Różewicz, Edward Stachura.
 - 7) Ze španělštiny: Jorge Luis Borges, Juan Ramón Jiménez.²²

Jednotlivým přispěvatelům do revue včetně spolupracujících překladatelů se bude věnovat následující podkapitola.

1.2.2 Složení a proměny v redakci periodika

Následující podkapitola si klade za cíl představit klíčové osobnosti spolupracující na vydávání časopisu *Světová literatura* s podtitulem *Revue zahraničních literatur* od roku 1956 do roku 1996. V kapitole budou nastíněny proměny na pozici šéfredaktora a dále pak zdůrazněny některé osobnosti a jejich přínos pro toto periodikum. Podrobně představeny pak budou ve třetí kapitole práce pouze ty osobnosti, které jsou klíčové pro vydávání časopisu v 60. letech 20. století.

O vzniku časopisu v roce 1956 do roku 1961 byl jeho šéfredaktorem Jan Řezáč. Na postu jeho zástupce se vystřídali Josef Škvorecký (1957 – 1958) a Zdeněk Štolba (1959 – 1961). Od roku 1961 byla šéfredaktorkou Božena Wirthová. Tu v roce 1963 vystřídal Josef Kadlec, který na postu setrval do konce roku 1968. Na počátku roku 1969 byla dvě čísla časopisu řízena redakcí se zástupkyní šéfredaktora Evou Kondrysovou. Od třetího čísla byl šéfredaktorem Jan Vladislav. V roce 1970 se pro druhé číslo vrátil do šéfredaktorské pozice Josef Kadlec. Normalizační kulturní politika země zapříčinila, že od roku 1971 do roku 1977 vedl jako zástupce šéfredaktora časopis Svatopluk Horečka, který na pozici zástupce setrval až do roku 1990, nicméně v roce 1978 se stal

²² upraveno podle ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav (ed). *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 246.

šéfredaktorem Zdeněk Volný. Na konci osmdesátých let (1988 – 1990) vycházel časopis pod šéfredaktorem Václavem Faladou. Do zániku revue v roce 1996 pak byla šéfredaktorkou Anna Kareninová-Fureková.²³

Změny šéfredaktorů vedly i ke změnám redaktorů, v následující části této podkapitoly proto rozdělím přispěvatele do časopisu *Světová literatura* podle oblasti, na níž se specializovali. V jejich produkci se tak v revue objevovaly mnohé materiály o světových autorech, národních literaturách, recenze a komentáře, dokonce i články o jiných druzích umění. Mnozí autoři neměli úzce vymezenou oblast zájmu, mezi ty patří např.: „...*Radovan Krátký (italská a francouzská literatura, film), Petr Pujman (francouzská, anglická a americká literatura), J. Vladislav (italská, portugalská, francouzská literatura), J. Zábrana (americká a ruská literatura)*...“²⁴

Podle národních literatur a dalších oblastí zájmu je pak možné rozdělit následující skupiny autorů, publikující texty v revue *Světová literatura*:

- ruská a sovětská literatura: Miroslav Drozda, L. Dušková, Libor Dvořák, V. Novotný, Ivo Pospíšil, Jiří Taufer.
- angloamerická literatura: Marcel Arbeit, Igor Hájek, Bohuslav Mánek, Radoslav Nenadál, Antonín Přidal, Jaroslav Schejbal, Josef Škvorecký, Zdeněk Vančura.
- literatura německého jazyka: Květuše Hyršlová, Vladimír Kafka, Ludvík Kundera
- polská literatura: Otakar Bartoš, Jan Pilař, Ludvík Štěpán
- jihoslovenské literatury: František Benhart, Dušan Karpatský, Viktor Kudělka
- maďarská literatura: Evžen Gál
- literatury pobaltských zemí: Radegast Parolek
- francouzská literatura: Jan O. Fischer, Jiří Konůpek, Alena Ondrušková
- italská literatura: Jaroslav Pokorný
- španělská a latinskoamerická literatura: Eduard Hodoušek
- portugalská a brazilská literatura: Pavla Lidmilová, Dagmar Strejčková
- skandinávské literatury: Josef B. Michl, Josef Vohryzek
- nizozemská literatura: Olga Krijtová
- americké divadlo: Milan Lukeš
- latinskoameričtí básníci: Lumír Čivrný

²³ ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav (ed). *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 246.

²⁴ ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav (ed). *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 247.

- literatury karibské oblasti: Miloš Veselý
- arabské literatury: Svetožár Pantůček
- indická literatura: Dušan Zbavitel, Kamil Zvelebil
- japonská literatura: Vlasta Winkelhöferová
- světová filozofie: Jan Patočka
- estetika a uměnovědné příspěvky: Luboš Hlaváček, Miroslav Míčko, Jiří Padrta, Ludmila Vachtová, Václav Zykmond
- film: Jiří Cieslar, Ljubomír Oliva
- jazz: Lubomír Dorůžka²⁵

Kromě těchto autorů, spolupracovalo periodikum *Světová literatura* s nesčítelným množstvím překladatelů, jejichž přehled pro úplnost taktéž uvádím, mnoho z nich však s revue spolupracovalo až v mladším období.

- z afrických literatur: Vladimír Klíma, Jarmila Ortová
- z angličtiny: Ivana Doležalová, Pavel Dominik, Jarmila Emmerová, Jiřina Hauková, Martin Hilský, Zdeněk Hron, Rudolf Chalupský, Miroslav Jindra, Alena Jindrová-Špilarová, Karel Klusák, J. Kořán, Stanislav Mareš, Petr Mikeš, Gabriela Nová, Eva Oliveriusová, Rudolf Pellar, Luba Pellarová, Pavel Šrut, František Vrba, Hana Žantovská, Michael Žantovský
- z běloruštiny: Václav Židlický
- z bulharštiny: Hana Reinerová
- z dánštiny: František Frölich, Jan Hendrych, Božena Köllnová.
- z estonštiny: Vladimír Macura
- z finštiny: Viola Čapková, Markéta Hejkalová
- z francouzštiny: Jaroslav Fryčer, Jaroslav Hamza, Václav Jamek, Drahoslava Janderová, Eva Janovcová, Petr Kopta, Petr Král, Adolf Kroupa, Antonín J. Leihm, Naděžda Macurová, Eva Mišíková, Patrik Ouředník, Jiří Pechar, Alena Poledňáková, Dagmar Steinová, Marie Veselá
- z gruzínštiny: Václav A. Černý
- z italské: Zdeněk Frýbort, Josef Hajný, Alena Hartmanová, Eva Hepnerová, Vladimír Mikeš
- z japonštiny: Ivan Krouský, Miroslav Novák.
- z katalánštiny: Monika Zgustová

²⁵ upraveno podle ZELINSKÝ, Miroslav. Světová literatura In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 247.

- z maďarštiny: Viktoria Hradská, Milan Navrátil, Anna Rossová
- z němčiny: Antonín Brousek, Markéta Brousková, Františka Faktorová, Bohumila Grögerová, Josef Hiršal, Michaela Jacobsenová, Tomáš Kafka, Hanuš Karlach, M. Nekula, Z. Štolba, Lucy Topol'ská.
- z polštiny: Miroslav Červenka, Viola Fischerová, Pavla Foglová, Olga Hostovská, Irena Krasnická, Gabriel Laub, Iveta Mikešová, Olga Neveršilová, Helena Stachová, Helena Teigová, Josef Vlášek
- z ruštiny: Václav Daněk, Milan Dvořák, Jiří Honzík, Miloš Horák, Jaroslav Kabíček, Jana Moravcová, Alena Morávková, Marcela Neumannová, Anna Nováková, Jaroslav Šanda, Jaroslav Tafel, Ladislav Zadražil
- ze srbštiny: Stanislava Sýkorová
- ze španělštiny: Vladimír Medek, Libuše Prokopová, Jan Schejbal, Miloslav Uličný
- ze švédštiny: Libor Štukavec, Radko Kejzlar (i z norštiny)
- překlady eskymácké a indiánské poezie: Ladislav Novák²⁶

Rozličné množství autorů i překladatelů z tradičních i méně tradičních národních literatur zaručovalo velkou příspěvkovou rozmanitost časopisu Světová literatura, následující podkapitola se bude zabývat jejími cíli a ideály a jejich proměnami v čase.

1.2.3 Vývoj cílů a obsahu revue

Jak již bylo uvedeno výše: *„Časopis soustavně, ale s dobovými kulturněpolitickými prioritami představoval jednotlivé národní literatury podle autorů, skupin i žánrů. (...) Po váhavém rozjezdu s opatrným představováním evropského a světového kontextu především s přihlédnutím k „pokrokově orientovaným“ autorům (i to byl ovšem v dobových okolnostech radikální průlom do tzv. železné opony) se SL obzvláště ve druhé polovině 60. let vyprofilovala ve špičkovou revue širokého tematického, autorského, žánrového i druhového záběru a zprostředkovávala nejaktuálnější tendence ve světové literatuře, filozofii, ale i výtvarném umění, filmu, architektuře.“*²⁷

„Start SL byl raketový: šok, zaskočení z frontové linie strany, jasná koncepce (jednou z nejdychtivěji čtených rubrik byly tzv. recenze s ukázkou), vědomí hodnoty, šikovná taktika (včetně

²⁶ upraveno podle ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002b, s. 247.

²⁷ ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 246.

složení redakční rady).²⁸ Období 60. let v časopise *Světová literatura* se věnují podrobněji následující kapitoly této práce, protože je pro jeho působení klíčové a představovalo jeho nejslavnější éru. 70. a 80. léta se v revue *Světová literatura* nesla ve znamení normalizace, a to i proto, že se v její redakční radě objevili její propagátoři – Vladimír Brett, Jan Pilař či Oldřich Rafaj. „V r. 1970 (15. ročník) byla periodicitu časopisu narušena (vyšla jen dvě čísla, třetí se nedistribovalo). V roce 1971 bylo v rámci „normalizačních opatření“ výrazně proměněno složení redakce, změnila se koncepce a tím i výběr ukázek překladové literatury.“²⁹ Proto byla v tomto období výrazně propagována literatura prosocialistická nebo kritizující západní styl života. „Angloamerická, a vůbec západní složka časopisu je v prvním roce nové éry zredukována na minimum, jaké nemá v dějinách Světové literatury obdoby: na dva prozaické překlady (román *Normana Mailera Armády noci*, vydávaný na tři pokračování, a povídka *Pánové Američana Petera Abrahamse*).“³⁰

K uvolnění docházelo až v průběhu 80. let, kdy se opět objevují i západní autoři a jejich překladatelé. V revue se tak objevuje například tvorba Charlese Bukowskeho či Jacka Kerouaca. Mimo to se stejně jako ve druhé polovině šedesátých let těšily oblibě rozsáhlejší cykly, které často procházely i celým ročníkem a představovaly směry a žánry národních literatur – např.: L. Kundera: *Panoráma expresionismu*, Josef Jařab: *Americká povídka posledního desetiletí*).

Po roce 1989 vydávání revue pokračovalo v Odeonu jako dvouměsíčník (do prosince 1994). Od r. 1995 vydávala revui *Společnost pro světovou literaturu*.³¹ V 90. letech se pak redakce často snažila tematicky sjednotit jednotlivá čísla časopisu, například č. 4/1992 bylo věnováno skandinávské kultuře, časté bylo také zaměření na jednu významnou osobnost. V 90. letech byly navíc představovány osobnosti moderní filosofie, estetiky a literární vědy. Mezi nimi například Umberto Eco nebo Roland Barthes. Dále byla publikována odborná literatura v podobě nejrozličnějších studií, esejů atp. (např. Jan Patočka: *O světové literatuře*). Na odborné úrovni byly publikovány také články o fotografii, mezi jejichž autory patřili Vladimír Birgus či Anna Fárová. „V polovině 90. let se radikálně snížila žánrová i národnostní pestrost zařazovaných ukázek a pravděpodobně především z finančních důvodů se ze *SL* stal sborník vždy několika obsáhlých

²⁸ JUSTL, Vladimír. Anketa o Světovce v 50. a 60. letech. *Souvislosti*. 2003, 14(1-2), s. 108.

²⁹ DOKOUPIL, Blahoslav. *Světová literatura* In: ŠPIRIT, Michael a Vladimír NOVOTNÝ. *Ztráty a nálezy: 50. a 60. léta v české literatuře*. Praha: Památník národního písemnictví, 1998, s. 126.

³⁰ SEMÍNOVÁ, Zuzana. Počátky časopisu *Světová literatura* a angloameričtí autoři. *Souvislosti*. 2003, s. 86.

³¹ DOKOUPIL, Blahoslav. *Světová literatura* In: ŠPIRIT, Michael a Vladimír NOVOTNÝ. *Ztráty a nálezy: 50. a 60. léta v české literatuře*. Praha: Památník národního písemnictví, 1998, s. 126.

příspěvků beletristických a esejistických.“³² V roce 1996 časopis *Světová literatura* nejspíš z týchž důvodů zanikl.

K příležitosti výročí vzniku časopisu vyšly dvě publikace, v roce 1966 almanach *Světová literatura 1956–1965* a v roce 1986 *Almanach Světové literatury*. V současné době se k časopisu hlásí pravidelná příloha brněnského měsíčníku *Host*, která nese stejný název jako revue, jež zanikla v roce 1996.³³ Poprvé byla tato rozsáhlá rubrika do *Hostu* zařazena v roce 2001 do čtvrtého čísla.³⁴ Vzhledem k rozsahu je tato rubrika často věnována literatuře jedné vybrané země či oblasti. Příkladem tak může být část věnovaná vlámské literatuře, která vyšla v roce 2011.³⁵

³² ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 246.

³³ Historie. *Časopis HOST* [online]. Brno: Host, 2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://casopis.hostbrno.cz/onas/historie>

³⁴ ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura*. Slovník české literatury [online]. 2002 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=224>

³⁵ *Host*. Brno: Host, 2003, roč. 22, č. 3.

2. Časopis Světová literatura v kontextu šedesátých let 20. století

Pro přesnější pochopení významu časopisu Světová literatura a pro jeho následnou zevrubnější analýzu je potřeba pochopit jeho postavení v kontextu dalších literárních časopisů vycházejících v období šedesátých let 20. století. Postupné uvolňování kulturně-politických poměrů lze totiž demonstrovat především velkým nárůstem počtu literárních časopisů. Vedle tradičních periodik, která vycházela již v padesátých letech, tak na scénu vstupuje množství nových titulů.³⁶ „V roce 1963 vychází první číslo Kulturní tvorby, o rok později následuje časopis Tvář, jehož vydávání však z důvodu příliš velké liberálnosti a konfliktnosti názorů redakce listu a jeho spolupracovníků s tím, co bylo eufemisticky nazýváno kulturní politikou strany, bylo již v následujícím roce pozastaveno. Avšak počátkem roku 1966 počet literárních titulů narůstal geometrickou řadou. Přibyl Impuls, Orientace, Sešity pro mladou literaturu, Dialog, Divoké víno. V samém konci šedesátých let pak začal vycházet Index (1968), v témže roce obnovuje svoji činnost Tvář a v roce 1959 se ohlašují Texty.“³⁷

„Příznačným rysem šedesátých let bylo, že se literární periodika nevěnovala výhradně literárnímu dění, nýbrž sledovala pohyb celé kultury a stále kritičtěji se vyjadřovala také k záležitostem celospolečenským a politickým.“³⁸ Tím literární časopisy převzaly velmi důležitou roli ve společnosti a byly klíčové pro prosazování demokratizace. Jednotlivým časopisům se bude věnovat následující podkapitola.

2.1 Literární časopisy v šedesátých letech 20. století

„V kulturní publicistice šedesátých let se zájem o společenské dění prostupoval s jistým nadhledem, svižností a vtipem, programově uplatňovaným kupříkladu na stránkách časopisu Host do domu. Politickou angažovanost a společenská témata, která redakcím tolik doporučovala oficiální stranická politika, pojaly literární časopisy, zvláště týdeníky, po svém: začaly systematicky upozorňovat na ekonomické a sociální problémy socialistického státu.“³⁹

³⁶ DENEMARKOVÁ, Radka. *Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a zklamání: materiály z konference pořádané Ústavem pro českou literaturu AV ČR 16.-18. června 1999 v Praze*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2000. Edice K (Ústav pro českou literaturu AV ČR), s. 125–126.

³⁷ Tamtéž

³⁸ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 64.

³⁹ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 65.

Podle míry politické angažovanosti a snahy o demokratizaci se jednotlivé časopisy hodně odlišovaly. „*Postuláty stranické kulturní politiky po celé jeho sledované období prosazovala především kulturní redakce Rudého Práva.*“⁴⁰ Dále pak podobně *Tvorba, Kultura*, které na základě stranického rozhodnutí po XII. sjezdu KSČ nahradil týdeník *Kulturní tvorba*. Sledovala českou, slovenskou i zahraniční tvorbu, uváděla sovětské autory – př. Alexandr Solženicyn. „*Na překladech se podíleli Lumír Čivrný, Zdeňka Psůtková, J. Taufer, Jan Vladislav, Jan Zábřana aj.*“⁴¹ Mnozí známí taktéž z redakce *Světové literatury*. Zahraničně politické úvahy a komentáře psali např. Jiří Diensbier či Ondřej Neff. V listu se objevily i paměti světových politiků, např. Charlese de Gaulla.

V roce 1967 začaly opět vycházet *Literární noviny*, které byly považovány za barometr změn kulturní i politické atmosféry a byly tiskovým orgánem Svazu československých spisovatelů, část roku 1968 vycházely pod titulem *Literární listy* a potom až do zastavení roku 1969 jako *Listy*. Tiskly novou českou i překladovou beletrii, věnovaly se literární i filmové kritice (A. J. Liehm), divadelnímu i výtvarnému umění. Mimo něj informovaly o kulturním životě a vnitrosvazovém dění a přinášely i reportáže zaměřené na politické poměry v SSSR.⁴² Dále zde byla v roce 1963 otištěna diskuse o díle Franze Kafky, záznamy besed s Jean-Paulem Sartrem či Johnem Steinbeckem.⁴³

Po roce 1963 pod vedením Jiřího Šotoly či především Milana Jungmanna se změnila nejen formální a grafická podoba časopisu. Narostl také počet přispěvatelů. Z pohledu zahraniční literatury se týdeník zabýval dílem Franze Kafky na základě liblické konference, představoval německou literaturu v Čechách, dále také tvorbu západních levicových autorů i teoretiků (př. Jean-Paul Sartre). S těmito osobnostmi vycházely taktéž rozhovory dodávané A. J. Liehmem. Publicistika literárních novin vydávaná od poloviny šedesátých let přispěla zásadní měrou k opuštění dogmatických kritérií umění, které zanechala marxistická estetika předchozího desetiletí. Od roku 1967 vycházelo periodikum pod vedením ministerstva kultury a informací, řídil jej Jan Zelenka a získalo tak opět oficiální ráz.⁴⁴

⁴⁰ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 69.

⁴¹ SVOBODA, Richard a Blahoslav DOKOUPIL. *Kulturní tvorba*. In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 100.

⁴² BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 67–70.

⁴³ DOKOUPIL, Blahoslav. *Literární noviny*. In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 138.

⁴⁴ DOKOUPIL, Blahoslav. *Literární noviny*. In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 86.

„Výrazným a v mnoha ohledech profilovým časopisem se na samém počátku šedesátých let stal *Plamen* s podtitulem *Měsíčník pro literaturu, umění a život*, vydávaný Svazem československých spisovatelů v letech 1959–69.“⁴⁵ Původně list řízen Jiřím Hájkem uváděl zvláště obecně platné stranické představy o kultuře a umění, již v na počátku šedesátých let se však soustředil na moderní tendence marxistické estetiky i filosofie. Zde šlo především o Ernsta Fischera a Rogera Garaudyho. Od druhé poloviny šedesátých let začal *Plamen* představovat i nemarxistické myšlenky, v roce 1965 tak uvedl například Ladislava Klímu či v roce 1968 Michela Foucaulta.⁴⁶ Kromě literárně-teoretických a kritických statí se v *Plameni* objevilo široké spektrum přispěvatelů, které z něj utvořilo prestižní beletristickou revue, která spolupracovala též s velkým množstvím překladatelů z ruštiny, angličtiny, němčiny, francouzštiny a jihoslovanských jazyků.⁴⁷ „Z bohaté překladové produkce bylo zlomovou událostí vydání Solženicynovy prózy *Jeden den Ivana Děnísoviče* v překladu Gabriela Lauba (*Plamen* 1963, č.1–4).“⁴⁸

Brněnský svazový měsíčník *Host do domu* (název podle sbírky Jiřího Wolкера, zároveň připomíná avantgardní časopis předválečného období v Brně *Host*) byl jistou konkurencí *Plamene*.⁴⁹ Největšího rozkvětu dosáhl po roce 1963 pod vedením Jana Skácela. „*Literárněkritický oddíl brněnské revue utvářel především Oleg Sus a spolu s ním Zdeněk Kožmín, Jiří Opelík, Miroslav Petříček a Milan Suchomel. Od roku 1965 začal na jeho stránkách publikovat i Václav Černý, který zde otiskl nejen své zásadní studie o české a světové literatuře, ale navrátil se i ke kritické reflexi soudobé české beletrie.*“⁵⁰ V časopise se objevovaly filosofické a teoretické stati (např. Seneca), aktualizované a komentované starší texty pod názvem *Návraty* (př. František Hrubín o Františku Halasovi). *Drzé interview* zase přinášelo fiktivní rozhovory s dávno zemřelými autory, dále zde čtenáři našli ukázky ze zahraniční tvorby či fejetony Jana Skácela (Malé recenze).⁵¹ Dále také překlady básní př. Appollinaire, Prévert, Brecht).⁵²

⁴⁵ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 70.

⁴⁶ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 70–71. ISBN 978-80-200-1583-9.

⁴⁷ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 71.; ZELINSKÝ, Miroslav. *Plamen*. In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 185.

⁴⁸ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 71. ISBN 978-80-200-1583-9.

⁴⁹ SVOBODA, Richard. *Host do domu*. In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 66.

⁵⁰ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 71.

⁵¹ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 70–71.

⁵² SVOBODA, Richard. *Host do domu*. In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 66. ISBN 80-7294-041-4.

Pro šedesátá léta byl příznačný časopis, o němž se vedly politické spory. Literární revue *Tvář* zvláště pod vedením Jana Nedvěda znamenala prostor pro úzký, ale generačně neuzavřený okruh autorů (Bohumil Hrabal, Václav Hrabě, Ivan Wernisch). Základ časopisu tvořili odborné stati a kritiky (Václav Havel, Josef Vohryzek). Klíčové byly taktéž překlady úvah a studií o umění a lidské existenci (Erich Fromm, P. L. Landsberg). Kritická vyhrocenost revue, která vedla k tzv. sporu o *Tvář*, je vzhledem k rozsahu této práce nadbytečná a je krátce zmíněna v úvodu do kulturně-politické situace šedesátých let.⁵³

Některé časopisy, které vycházely v předchozích desetiletích 20. století, zanikly a jejich redakce se později sdružovaly kolem nových listů. Okruh autorů pocházející z časopisu *Květen* vycházejícím v předchozím desetiletí se semknul okolo časopisu *Orientace*. Byly zde publikovány stati o soudobých uměleckých i filosofických směrech – fenomenologie (Jan Patočka), strukturalismus a strukturální antropologie (Claude Lévi-Strauss, Michel Foucault), Frankfurtská škola (Herbert Marcuse), postmodernismus (L. A. Fiedler, Umberto Eco).⁵⁴ Velká pozornost byla ale věnována i orientální filosofii a překladům čínského básnictví s komentáři Oldřicha Krále. Časopis poskytoval prostor pro tehdejší surrealistické hnutí a zároveň se zasloužil o bližší poznání meziválečné avantgardy.⁵⁵

„Tradičnější pojetí socialistické literatury hájil literárněkritický a literárněteoretický časopis *Impuls* (1966–68), který respektoval a v programových statích (většinou z pera šéfredaktora Františka Buriánka) i v polemikách prosazoval stranické postuláty.“⁵⁶ Zvláště pak v rubrice *Rozhledy* informoval časopis o kulturním dění v zahraničí.⁵⁷

O novinkách české i světové literatury informoval od druhé poloviny šedesátých let propagační časopis nakladatelství Odeon *Novinky Odeonu*.⁵⁸ „Hraničních otázek literatury a její úlohy v masové komunikaci si všímal čtvrtletník *Studie a úvahy* (1963–1968), vydávaný Československým rozhlasem...“⁵⁹ Zasahoval i do překladové literatury.⁶⁰

⁵³ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 73.

⁵⁴ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 75.

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ Tamtéž

⁵⁷ DOKOUPIL, Blahoslav. *Impuls*. In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 74.

⁵⁸ DOKOUPIL, Blahoslav. *Novinky Odeonu*. In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002, s. 159.

⁵⁹ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 73.

⁶⁰ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 73.

Naopak pro propagaci české kultury v zahraničí v anglicky a německy mluvících zemích sloužila cizojazyčná revue *Universum*, která vycházela v druhé polovině šedesátých let.⁶¹ To je pouze výčet některých periodik, která se podílela na utváření povědomí o světové literatuře v české kultuře v podmínkách šedesátých let 20. století.

2.2 Postavení časopisu Světová literatura v kontextu šedesátých let 20. století

Jak již jsem zmínil výše, časopis Světová literatura byl úzce spjat s ostatními periodiky, jeho činnost do jisté míry doplňovala revue Knižní kultura. „V šedesátých letech se v jejím vedení vystřídali Jan Řezáč, Božena Wirthová, Josef Kadlec a Jan Vladislav. V první polovině dekády plnila Světová literatura funkci jistého zkušebního časopisu - co bylo otištěno na jejích stránkách a prošlo skrz cenzuru, mělo šanci na knižní vydání.“⁶²

Složení osobností utvářejících podobu časopisu Světová literatura bylo v tomto desetiletí relativně stabilní. „V redakci během těchto let působili: L. Dušková, E. Kondrysová, M. Leskovjaná, E. Pilařová, Z. Sekal, Jos. Škvorecký (...), Z. Štolba, E. Würterlová a M. Zábranová.“⁶³ V redakční radě se pak do roku 1970 prošťídali: „O. Bartoš, L. Čivrný, L. Fikar, J. O. Fischer, J. Fromková, E. Goldstücker, J. Honzík, Jos. Kalaš, L. Kundera, A. J. Liehm, M. Míčko, Jar. Pokorný, Jar. Průšek, J. Řezáč, Vl. Stanovský, D. Steinová, Z. Štolba, Z. Vančura, Vl. Vodička, Fr. Vrba, J. Zapletal.“⁶⁴

Již v roce 1956 uvedla redakce revue svůj program, jehož plnění věrně dodržovala především právě v prvních patnácti letech svého působení, tedy zvláště v 60. letech. „Časopis opravdu sloužil k hlubšímu poznávání všech zahraničních literatur, snažil se zprostředkovat únorem 1948 zpřetrhaný kontakt s celým kulturním světem, pečlivě sledoval i nové literární proudy v literaturách tzv. sovětského bloku. Uváděl v původních překladech tvorbu především současných autorů a to nejen velkých světových literatur.“⁶⁵ Vedle angloamerické, francouzské, německé a

⁶¹ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 73.

⁶² BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 72.

⁶³ DOKOUPIL, B. *Světová literatura*. In: ŠPIRIT, Michael a Vladimír NOVOTNÝ. *Ztráty a nálezy: 50. a 60. léta v české literatuře*. Praha: Památník národního písemnictví, 1998, s. 126.

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ DOKOUPIL, B. *Světová literatura*. In: ŠPIRIT, Michael a Vladimír NOVOTNÝ. *Ztráty a nálezy: 50. a 60. léta v české literatuře*. Praha: Památník národního písemnictví, 1998, s. 127.

ruské literatury se tak na stránkách časopisu objevila díla z literatur jihoamerických, afrických či asijských států.⁶⁶

Jmenujme několik zásadních příspěvků z prvních ročníků a z doby 60. let 20. století. Klíčové tak bylo například zveřejnění veršů J. Préveta v roce 1967. Zelinský⁶⁷ považuje za zásadní recenzi díla A. Camuse Pád doplněnou o ukázky nebo stat' Pavla Eisnera s názvem Franz Kafka. V prvních čtyřech ročnících revue jsou představeni autoři mladé americké generace např. Ray Bradbury či William Saroyan. V literárních memoárech se časopis zmiňuje i o hvězdách americké jazzové hudby Louisi Armstrongovi a Billie Holidayové. „*Při pohledu na obsah prvních ročníků revue Světová literatura a na jména autorů a spolupracovníků je zřejmé, že časopis vzniká v době, kdy se s tuhou pouťorovou kulturní a politickou diktaturou začíná něco dít.*“⁶⁸

Na počátku 60. let pak můžeme zmínit články o Kerouacovi či prózu J. D. Salingera Kdo chytá v žitě. „*Takto se do literárního povědomí dostávala jména v minulé dekádě zakazovaná nebo proskribovaná (Graham Greene, Albert Camus, Henry Miller, Franz Kafka, T. S. Eliot). Již kolem roku 1963 zde byly publikovány texty amerických beatníků nebo překlady Beckettových divadelních her. Stranou nezůstal ani dobový zájem o science fiction (A. C. Clarke, Isaac Asimov, John Wyndham), připomenuty byly i vztahy literatury a filmu (P. Pasolini, Andrej Tarkovskij, Ingmar Bergman, Federico Fellini). Pod vedením Josefa Kadlece byl rozšířen záběr časopisu i na celoročnickové literárněhistorické série, připomínající světové avantgardy a -ismy: surrealismus (seriál Jana Řezáče Surrealistické defenestrace v roce 1967), dadaismus (Dada panorama od Ludvíka Kundery v roce 1966) a později i patafyziku (Anály patafyziky Alberta Marenčina v průběhu roku 1969).*“⁶⁹

Josef Škvorecký se na stránkách časopisu věnoval populárnímu komiksu v eseji Prostinký svět comics. Francouzský nový román byl zase připomínán Petrem Pujmanem. Postupné uvolňování poměrů ve druhé polovině šesté dekády dvacátého století přineslo do revue Světová literatura i mladé autory nastupující americké postmoderny, mezi nimi například W. H. Gass či Donald Barthelme. Komentářů se dočkalo postmoderní dílo Umberta Eca. Představována byla českým čtenářům i soudobá rakouská poezie. Překládány byly novely Ernesta Hemingwaye, George

⁶⁶ Tamtéž

⁶⁷ ZELINSKÝ, Miroslav. *Světová literatura* In: DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002b, s. 247–248.

⁶⁸ SEMÍNOVÁ, Zuzana. Počátky časopisu Světová literatura a angloameričtí autoři. *Souvislosti*. 2003, 14(1-2), s. 73.

⁶⁹ BLÁHOVÁ, Kateřina a Michal JAREŠ. *Literární časopisy*. In: JANOUŠEK, Pavel a kolektiv. *Dějiny české literatury 1945–1989*. Praha: Academia, 2008, s. 72.

Pereka, Carson McCullersové či Velemira Chlebnikova, Williama Styrona, Borise Pilňaka či Miodraga Bulatoviće. Blíže se této problematice věnuje samotná analýza časopisu Světová literatura.

3. Obsah časopisu Světová literatura v 60. letech

Stěžejní část práce je věnována obsahu časopisu Světová literatura v letech 1960–1969, jehož analýza je těžištěm této bakalářské práce. Kapitola je rozdělena do dílčích podkapitol. První z nich je věnována struktuře časopisu a jejím proměnám, jež vyplývá z kvalitativní analýzy obsahů jednotlivých čísel periodika. V další subkapitole jsou představeny osobnosti, které s časopisem spolupracovaly, a poslední je věnována vymezení okruhu autorů, jejichž tvorba byla v šedesátých letech v časopise publikována. Z nich byla vybrána menší skupina autorů, jejichž publikovaná tvorba je blíže popsána na základě kvalitativní analýzy jejich textů.

3.1 Struktura časopisu

Struktura časopisu *Světová literatura* byla v letech 1960–1969 poměrně stabilní, jak ukázala provedená kvalitativní analýza, nicméně jisté odchylky se v ní v průběhu desetiletí objevily, proto jí tato podkapitola popisuje v chronologickém sledu a ukazuje její proměny, zvláště pak v zařazení dílčích rubrik časopisu.

V letech 1960–1961 se v časopisu *Světová literatura* objevují tři oddíly, do nichž je tak možné jeho obsah rozčlenit. První a nejobsáhlejší část není blíže specifikovaná, a jsou v ní publikovány původní texty zahraničních autorů i jejich rozsahově kratší portréty. Kromě těchto textů obsahuje tato část rovněž literárně teoretické texty, například *Literární život dnešní Indie* Dušana Zbavitele. Vzhledem k tomu, že na stránkách časopisu jsou často představována díla výtvarného umění, je v rámci tohoto oddílu často zařazen text představující výtvarného umělce, sochaře či fotografa, jehož dílo je v daném čísle prezentováno. Příkladem může být text Dušan Šindelář: *Henry Moore*.⁷⁰

Další část časopisu pak tvořila rubrika Recenze, respektive Recenze s ukázkami, v níž byly uváděny zpravidla rozsáhlejší texty recenzního charakteru doplněné o ukázky z konkrétních literárních děl. Rozsahem tyto recenze často překračovaly desítky stran. Dále byly v této rubrice texty, které podrobněji představovaly literární autory (např. Jaroslav Pokorný: *Epilog Curzia Malaparta*), tyto texty nezdědka souvisely s významným výročím autora či s jeho úmrtím.⁷¹

⁷⁰ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, roč. 5, č. 1.

⁷¹ Tamtéž

Na rubriku Recenze navazovala rubrika Kulturní zajímavosti, ve které se taktéž objevovaly recenze, ale kratšího rozsahu. Dále se zde objevovaly texty kulturní publicistiky nejen ze světa literatury. Mezi nimi tak byla kratší seznámení s autory, zamyšlení nad některou ze světových literatur, eseje, úvahy, kratší literárně teoretické texty atp. Závěrečnou část časopisu tvořilo literární dílo, které bylo uváděné na pokračování. V letech 1960 a 1961 to bylo dílo Laurence Sterna *Život a názory pana Tristana Shandyho*.⁷²

V letech 1962–1963 se s drobnou grafickou obměnou objevují v časopise texty poezie, prózy, dramatu, filmu, literární teorie, recenze a kulturní zajímavosti. Na stránce s obsahem časopisu se stejně jako v předchozích ročnících nejprve uvádí jakési hlavní téma, kterým je buď představení nové knihy, nového díla či literárně teoretický text nebo recenze a ještě jedno nebo více významnějších děl, další jsou pak v následující části obsahu. Samostatně odděleny jsou v obsahu nadále rubriky recenze a kulturní zajímavosti.⁷³

Ve struktuře časopisu *Světová literatura* dochází k významnější změně v roce 1964, kdy se objevuje rozdělení na jednotlivé rubriky. První je v obsahu časopisu rubrika Poezie, ve které jsou uváděny překlady poezie světových autorů, za ní je analogicky řazena Próza. Následující rubrika Články a eseje vlastně nahradila dřívější rubriku kulturních zajímavostí. Jsou v ní publikovány kratší literárně teoretické texty a texty zaměřené na konkrétní světové literatury i jejich osobnosti. Výjimkou nejsou ani texty o osobnostech světového filmu.⁷⁴

Další novou rubrikou devátého ročníku časopisu *Světová literatura* je Retrospektiva, která se v něm objevuje pouze v některých číslech. Její obsah je zpravidla věnován jedné osobnosti světové literatury z dřívějšího období (př. Antoine de Saint Exupéry), na rozdíl od soudobých autorů představovaných v ostatních částech časopisu. Stejně tak je občasnou rubrikou rubrika Film, která blíže představuje osobnosti tohoto odvětví, ale i filmové scénáře atp.⁷⁵

Stejně jako v přechodných ročnících zůstává v časopise *Světová literatura* rubrika Recenze s ukázkami. Nová je v roce 1964 rubrika Memoáry, která nabízí vzpomínky autorů na jiné autory či na nějaké období (př. Konstantin Fedin: *Dvacátá léta*). V závěru se pak objevuje opět dílo na

⁷² *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, (hudby) a umění, 1960–1961, roč. 5–6, č. 1–6.

⁷³ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1962–1963, roč. 7–8, č. 1–6.

⁷⁴ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964, roč. 9, č. 1–6.

⁷⁵ Tamtéž

pokračování, v tomto ročníku konkrétně rubrika Detektivka na pokračování s dílem Pierra Gamarry *Vrah dostal Concourta*.⁷⁶

Rok 1964 tvoří ve vybraném desetiletí vydávání časopisu *Světová literatura* s členěním na rubriky spíše výjimku. V roce 1965 se totiž v obsahu časopisu žádné rubriky neobjevují. Stránka s obsahem je řazena stejně jako texty v samotném čísle časopisu. Nejprve jsou uváděny texty zahraničních autorů, potom recenze, literárně teoretické texty, kulturní zajímavosti, eseje, články atp. Na závěr je jako v přechozích ročnících uváděno dílo na pokračování, zde Ernest Hemingway: *Pohyblivý svátek*.⁷⁷

Stejné atributy mají i čísla časopisu vydávaná v letech 1966–1967, místo díla na pokračování je ale v každém ročníku představován určitý umělecký směr. V roce 1966 je to dadaismus (Ludvík Kundera: *Dada Panorama*). A v roce 1967 surrealismus (Jan Řezáč: *Surrealistické defenestrace*). Směry jsou v roce 1968 opět nahrazeny závěrečným dílem na pokračování (př. Matthew Gregory Lewis: *Mnich*). Ani v roce 1969 se neobjevují rubriky, a to ani v případě závěrečného dvojčísla (5–6), řazení textů je celkově volnější a překladové texty zahraničních autorů jsou volně prokládány esejemi, recenzemi atp. V závěru zůstává dílo na pokračování, tentokrát Gilbert Lely: *Sade*.⁷⁸

Třetí číslo časopisu v roce 1969 se navíc stalo předmětem cenzury díky vydání překladu novely *Tma o polednách* Arthura Koestlera, číslo bylo staženo a obsah byl nahrazen jinými texty, které nebyly v rozporu s ideologií. Kromě tohoto textu nevyšla v čísle ani avizovaná báseň *Raketa* Allena Ginsberga, která vyšla později a ani avizované dílo Egenia Montaleho *Motýl z Dinardu*.⁷⁹

3.2 Osobnosti časopisu Světová literatura

Osobnosti časopisu *Světová literatura* včetně složení redakce a redakční rady byly představeny ve druhé kapitole této práce (viz 2.2). Vzhledem k rozsahu práce není možné podrobně představit všechny osobnosti, které toto periodikum v šestém desetiletí dvacátého století utvářely. Z tohoto důvodu byla provedena kvantitativní analýza obsahu všech čísel časopisu *Světová literatura*, na základě níž byli vybráni autoři, kterým byl věnován na stránkách periodika největší prostor. Byli porovnáváni pouze ti autoři, kteří se vyjadřovali ke konkrétním zahraničním autorům, a to vzhledem k zaměření práce na vliv revue na vydávání překladové literatury v tehdejších

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965, roč. 10, č. 1–6.

⁷⁸ *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1966–1969, roč. 11–14, č. 1–6.

⁷⁹ *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1966–1969, roč. 14, č. 3.

Československu. Výsledky kvantitativní i následné kvalitativní analýzy budou prezentovány v následujících podkapitolách.

3.2.1 Kvantitativní analýza přispěvatelů do časopisu Světová literatura

Do kvantitativní analýzy byli zařazeni všichni autoři, kteří publikovali v časopise *Světová literatura* v letech 1960 – 1969 literárně publicistické texty zabývající se konkrétními zahraničními autory, či skupinami autorů. Celkový počet těchto autorů byl 75 a jejich seznam ukazuje tabulka v příloze A. V tabulce je zároveň uvedeno číslo znázorňující počet autorů, o kterých tyto osobnosti ve vybraném období publikovaly své publicistické texty na stránkách časopisu Světová literatura.

Tabulka zobrazuje jen přispěvatele, kteří publikovali alespoň dva recenzní texty ve vybraném období. Z výběru byla vyřazena Ludmila Dušková, která sice popisovala deset literárních autorů, nicméně její portréty se objevily v rámci jednoho čísla a souborného textu, jež pojednával o mladých ruských autorech. Tito autoři sice netvořili literární skupinu, ale zařazení Ludmily Duškové by bylo vzhledem k rozsahu její práce nerelevantní.

Autory vybrané pro kvalitativní analýzu, tak ukazuje následující tabulka (Tabulka č. 1), která tak čítá 18 osobností, které se vyjadřovaly alespoň ke dvěma zahraničním autorům či jejich skupinám. Vzhledem k rozsahu práce se bude následující kvalitativní analýza věnovat nejpodrobněji tvorbě prvních tří autorů, ostatní budou analyzováni a zmíněni pouze okrajově. I vzhledem k dobové problematice tak bude největší prostor věnován Petru Pujmanovi a Josefu Škvoreckému, dále pak Ljubomíru Olivovi.

Tabulka 1

recenzent	počet recenzovaných autorů
Pujman Petr	7
Škvorecký Josef	7
Oliva Ljubomír	5
Vančura Zdeněk	4
Zábrana Jan	4
Bartoš Otakar	3
Kundera Ludvík	3
Ondrušková Alena	3
Pokorný Jaroslav	3
Veselý Miloš	3
Vladislav Jan	3
Kafka Vladimír	2
Krátký Radovan	2
Lhiem A.J.	2
Řezáč Jan	2
Taufer Jiří	2
Vachtová Ludmila	2
Válek Jan	2

zdroj: vlastní šetření

3.2.2 Kvalitativní analýza významu vybraných přispěvatelů

V následující části práce budou analyzovány texty osobností vybraných na základě kvantitativní analýzy. První třem autorům budou věnovány samostatné oddíly, které nejprve krátce představí osobnost autora a poté jeho publikační činnost v časopisu *Světová literatura*, zbylé osobnosti budou zmíněny vzhledem k rozsahu práce jen okrajově.

Petr Pujman

Petr Pujman byl český prozaik a překladatel, syn spisovatelky Marie Pujmanové. Stejně jako velká část jeho současníků se v 50. letech potýkal s potížemi, jež mu přinášelo nekompromisní ovzduší tehdejšího totalitního režimu v socialistickém Československu. Později vystudoval anglistiku a romanistiku na FF Univerzity Karlovy. V letech 1960–1970 působil v zahraničním oddělení Svazu československých spisovatelů, tedy jeho spojení se zahraničními literaturami nebylo jen v rámci časopisu *Světová literatura*, v němž publikoval své překlady, literárně kritické studie či eseje. Kromě *Světové literatury* publikoval i na stránkách dalších periodik, mezi nimiž byla *Kultura*, *Host do domu*, *Literární noviny*, *Plamen* a mnoho dalších.

Již od konce 50. let byl Pujman známý jako překladatel a odborník na moderní anglickou a francouzskou literaturu. V této oblasti knižně debutoval svou studií *John Milton*. Jako prozaik působil především od konce 60. let, kdy vydal dvojici experimentálních próz s tématy osobní svobody, kompromisu, morálky i přetvářky s názvy *Jeroným na pouti* a *Prevít a zvířátka*. Pro mládež pak napsal dílo *Nebezpečné dny Robina Stolky*.⁸⁰

Ve *Světové literatuře* se Pujman zabýval především angloamerickou a francouzskou literaturou. Francouzskému novému románu se věnoval ve statích, jehož hlavním tématem byl Allain Robbe-Grillet: *O Robbe-Grilletovi a také o jiných*⁸¹, *Allain Robbe-Grillet teoretik nového románu*⁸², dále se věnuje i Nathalii Sarrautové: *Román o údělu románu*.⁸³

Z oblasti angloamerické literatury jsem vybral dva Pujmanovy texty. Prvním je *Nabokov, Lolita a ubohost*. Popisuje triumf uvedení románu *Lolita* v roce 1959 a jeho obrovský ohlasu a rozruch, který kolem něj vznikl. Uvádí smíšené pohledy kritiky a připomíná i vlastní smíšené pocity z knihy. Do časopisu je tato recenze podle Pujmana zařazena nejen proto, že *Lolita* zaznamenala

⁸⁰ MÍKOVÁ, Kamila. Petr Pujman. Slovník české literatury [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2006

⁸¹ PUJMAN, Petr, O Robbe-Grilletovi a také o jiných. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961, roč. 6, č. 3.

⁸² PUJMAN, Petr. Allain Robbe-Grillet teoretik nového románu. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965, roč. 10, č. 4.

⁸³ PUJMAN, Petr. Román o údělu románu. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění,

takový ohlas, ale i proto, že je vhodným příkladem k pochopení odlišného vnímání literatury u nás a na Západě. Román popisuje vášně a touhu hlavního hrdiny po nezletilé Lolitě, to je celým a jediným nosným tématem celého příběhu, ačkoli se na první pohled zdá příběh plný zvratů, toto je jeho jediné téma, je však obratně ožívováno. Svým způsobem tedy Pujman jistou naturalitu a slizkost Nabokovova románu *Lolita* projektuje do celé západní literatury.⁸⁴ Závěrem uvádí: „*Sebevětší autorova jazyková virtuozita nezakryje slizký a zoufale omezený svět jeho hrdiny. Lolita je výkal, zabalený do krásného papíru.*“⁸⁵

Dalším Pujmanovým náhledem do angloamerické literatury je recenze z prostředí Anglie *O městě »Piků« komicky a vážně*. V této recenzi popisuje autor knihu Colina Maccinnesse *Město Piků*. Pikové jsou přitom slangové označení pro černošské obyvatelstvo Londýna, které se tak samo nazývá. Autor odůvodňuje zařazení této recenze do časopisu *Světová literatura* tím, že Maccinnesse svou knihou přispívá do širokého spektra autorů, kteří se k problematice vztahů více ras v Anglii vyjadřují. Maccinnesse však k tématu rasové problematiky přispívá odhalením nových skutečností. Vztahy nepopisuje nikterak závažně, spíše s humorem a nadsázkou na příkladu dvou tragikomických hrdinů. Jedním je Angličan Montgomery Pew, který přebírá práci sociálního referenta pro černošské studenty přijíždějící do Anglie, druhým je student Johnny Fortune z Nigérie. Pujman uvádí, že kniha objasňuje nové skutečnosti a svou povahou podporuje pokrokovou kritiku kapitalistické společnosti. Narušuje tak představu o korektních anglických gentlemanech a ukazuje tak anglickou společnost v jiném světle. Maccinnesse se tak řadí mezi autory široké literární opozice proti poměrům v Anglii.⁸⁶

Je nutné zmínit, že tyto texty jsou zatížené marxisticko-leninskou ideologií. Ve svých dalších textech se Pujman věnuje americkým a dalším autorům. Mimo jiné lze zmínit jeho texty *Samuel Beckett aneb Kolotoč zoufalství*⁸⁷ či *Umění bez víry v člověka* pojednávající o díle L. F. Célinea.⁸⁸

1964, roč. 9, č. 2.

⁸⁴ PUJMAN, Petr. Nabokov, Lolita a ubohost. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, 5(2), s. 231–233.

⁸⁵ PUJMAN, Petr. Nabokov, Lolita a ubohost. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, 5(2), s. 233

⁸⁶ PUJMAN, Petr. O městě Piků komicky a vážně. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, 5(1), s. 215 – 220

⁸⁷ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963, roč. 8, č. 3.

⁸⁸ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1962, roč. 7, č. 2.

Josef Škvorecký

Dalším autorem, který výrazně formoval podobu časopisu *Světová literatura* v 60. letech byl Josef Škvorecký, prozaik, scénárista, esejista a nakladatel. Po studiu na Filosofické fakultě a po absolvování vojenské služby působil v 50. letech v angloamerické redakci Státního nakladatelství krásné literatury a umění v Praze. Od roku 1957 zastával post zástupce šéfredaktora časopisu *Světová literatura*. Vzhledem k velkým proměnám ve společenských poměrech v této době musel v lednu 1959 z tohoto místa odejít po skandálu, který vyvolalo vydání knihy *Zbabělci*. Dále pokračoval v angloamerické redakci Státního nakladatelství krásné literatury a umění a na stránkách *Světové literatury* nadále publikoval, stejně jako na stránkách *Plamene*, *Hosta do domu*, *Literárních novin*, *Orientace*, *Kulturní tvorby* a mnoha dalších periodik.

Ve *Světové literatuře* publikoval překlady, medailony, recenze s ukázkami z angloamerické literatury i rozsáhlejší eseje. Po roce 1970 publikoval v exilových periodicích, př. *Listy*, *Proměny*, *Svědectví* apod. V roce 1969 totiž odjel Škvorecký do USA a v zahraničí zůstal, přednášel na univerzitě v Torontu, v roce 1971 založil s manželkou Zuzanou Salivarovou v Torontu nakladatelství Sixty-Eight Publishers, ve kterém byla vydávána díla českých exilových autorů a díla v tehdejší Československu zakazovaná.

Kromě Škvoreckého rozsáhlé prozaické tvorby, která se často dočkala i divadelního či filmového zpracování (*Zbabělci*, *Mirákl*, *Tankový prapor*) je třeba zmínit i jeho básně, které právě v 50. a 60. letech publikoval na stránkách československých literárních časopisů. Jeho tvorba je rozsáhlá a tento odstavec sloužil jen pro připomenutí jejího významu, dále se bude práce zabývat jen jeho činností publicistickou a konkrétně v revue *Světová literatura* v letech 1960–1969.⁸⁹

Pro podrobnější popis jsem u Škvoreckého vybral tři texty z analyzovaného období časopisu *Světová literatura*. Prvním je esej zamýšlející se nad osudem Ernesta Hemingwaye: *Literární kritika a sebevražda Ernesta Hemingwaye*. Škvorecký zde hledá souvislosti mezi literární kritikou a sebevraždou Ernesta Hemingwaye. Pohlíží na literární kritiku jako na zcela bezohlednou kritiku, která se nezajímá o okolnosti a autorovu osobnost, přirovnává ji tak ke kritice průmyslových výrobků. Toto zamyšlení doplňuje rozhovory A. E. Hotchenera s Ernestem Hemingwayem v posledních letech jeho života. V souvislosti s nimi zdůrazňuje například Hemingwayovo pozdní dílo *Nebezpečné léto*, jež psal, ačkoli dílo s podobným námětem již vydal, zasažen nemocemi jater a úrazem v Africe, tento stav ještě prohloubil alkoholismem, ve který vyústily jeho deprese. Škvorecký na pozadí zmiňovaných rozhovorů popisuje Hemingwayovu bezmoc při práci na knize,

⁸⁹ ŠPIRIT, Michael. Josef Škvorecký. *Slovník české literatury* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2013.

kteřou chtěl nakladatel zkracovat a předělávat. A. E. Hotchenera dokonce Hemingway požádal v těchto problémech o pomoc. Tyto Hemingwayovy stavy vyvrcholily v roce 1961. V závěru se pak Škvorecký táže, jaký vliv měla právě literární kritika na konec života Ernesta Hemingwaye, který skončil sebevraždou v roce 1961, nesoudí, ale jistou vinu právě literární kritice připisuje.⁹⁰

Osud dalšího literáta je tématem dalšího textu Josefa Škvoreckého, *Marnotratný syn americké prózy*, který popisuje osudy Francise Scotta Fitzgeralda. Znázorňuje postavení autora, který psal povídky pro peníze do časopisů, jen proto, aby si mohl vydělat na nákladný a hřívový život, který vedl se svou manželkou v Evropě i v amerických lázních. Odrazem tohoto stylu života byla podle Škvoreckého bezesporu nejznámější Fitzgeraldovo dílo *Velký Gatsby* z roku 1925. Osudy tohoto literáta však byly mnohem spleťtější, jeho schizofrenní manželka uhořela v sanatoriu, Fitzgerald propadl alkoholismu a dlouho se léčil, takže si veřejnost myslela, že zemřel, jeho další tvorba byla zcela podprůměrná, v roce 1937 zemřel a zůstal po něm fragment románu, o němž se podle Škvoreckého američtí literární kritici vyjádřili tak, že by jej opět mohli číst. Bohužel Škvorecký podotýká, že tento fragment přišel moc pozdě. Stejně jako o sto let dříve chtěl být E. A. Poe básníkem, ale pro peníze psal především magazínové povídky, Francis Scott Fitzgerald chtěl být romanopiscem, jehož stihl stejný osud.⁹¹ Fitzgeraldova marnotratnost se tak ve Škvoreckého textu tříští a opět se odvolává na literární kritiku: „*Chceme-li opravdu milovat literaturu, můžeme k ní, myslím, sotva přistupovat jako kritici, vyzbrojení brýlemi estetických norem, ostatně značně proměnlivých a často velice povrchních.*“⁹²

Škvoreckého orientace na americkou prózu je evidentní i v případě třetího textu: *Historický román Williama Styrona*. William Styron je podle Škvoreckého nejnapadnějším talentem americké prózy počátku 50. let, přestože působí ve stínu J. D. Salingera či Normana Maillera. Zároveň je zcela odlišný od Hellera a jeho *Hlavy XXII*. Přestože se věnuje také válce – např. v díle *Dlouhý pochod*. Jeho dílo je precizní, široce psychologicky analytické, a to nejen v pohledu na charaktery, ale i na prostředí. Škvorecký se v této recenzi zabývá více díly a také dílem *Doznání Nata Turnera*, které je pak v čísle časopisu prezentováno.⁹³

⁹⁰ ŠKVORECKÝ, Josef. Literární kritika a sebevražda Ernesta Hemingwaye. *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1967, roč. 12, č. 1, s. 215–240.

⁹¹ ŠKVORECKÝ, Josef. Marnotratný syn americké prózy. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964, roč. 9, č. 5, s. 36–37.

⁹² Tamtéž, s. 37.

⁹³ ŠKVORECKÝ, Josef. Historický román Williama Styrona. *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1968, roč. 13, č. 3.

Na stránkách časopisu světová literatura se zabývá i dalšími autory a literárními směry v textech *Nesrozumitelný Faulkner*⁹⁴ či *Prostíneký svět comics*⁹⁵, kde představuje toto populární umělecké odvětví. V textu *Nové mapy pekla* se Škvorecký podobně jako další z vybraných autorů zabývá západními autory science fiction.⁹⁶

Ljubomír Oliva

V souvislosti se sci-fi zařazují do práce poslední podrobný popis autora. Ljubomír Oliva byl filmový kritik a publicista. V 50. letech působil jako pracovník Filmového ústavu. Později v 60. letech jako publicista spolupracoval s mnohými časopisy – Film a doba, Kino, Magazín kina, Zítřek a Světová literatura. Zajímal se především o italskou, francouzskou a japonskou filmovou tvorbu, která byla velmi významná na přelomu padesátých a šedesátých let dvacátého století. Vzhledem k jeho zaměření i na fantastickou literaturu a k častým popisům filmových scénářů jej řadím do společné části práce vedle literárních publicistů.⁹⁷

Největší a nejvýznamnější částí Olivovy práce je ale filmová publicistika, proto jí výběr jeho prací začneme s textem Podzemí USA. Text pojednává o moderních tendencích amerického filmu, o tzv. filmovém podzemí USA, jak jej Oliva nazývá. Filmy mají jakkoli šokovat, udělat něco jinak, tyto tendence byly i v Evropě, avšak v USA nejvíce, protože obecně v této zemi byla filmová produkce největší. Do těchto tendencí byl zapojen i básník Allen Ginsberg, který se v textu Ljubomíra Olivy objevuje na fotografii s Jonasek Mekasem a Richardem Rondem. Oliva zmiňuje například film *Utrhni mnou sedmikrásku*, který vznikl v režii Alfreda Leslieho a Roberta Franka jako první ryze beatnický film podle stejnojmenné hry Jacka Kerouaca. Bez významného děje zde v dílčích sekvencích a meditacích vystupují představitelé tohoto směru včetně Allena Ginsberga. V galerii newyorských podzemních filmů se mnoho témat, snahy o vytvoření nového originálního směru vedou i k profilaci názorů mladé generace newyorské intelektuální generace. Vývoj filmu je velmi překotný a to, co je dnes novátorským počinem je brzy vnímáno jako klasické dílo, jež je pro další předlohou a hned je zase mnohými zavržované pro svou neoriginalitu. Nicméně soudobý vývoj moderního filmového umění v New Yorku byl významný a ovlivnil nejen vývoj filmu, ale i jiných uměleckých směrů.⁹⁸

⁹⁴ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nesrozumitelný Faulkner. Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963, roč. 8, č. 3.

⁹⁵ ŠKVORECKÝ, Josef. *Prostíneký svět comics. Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965, roč. 10, č. 6.

⁹⁶ ŠKVORECKÝ, Josef. *Nové mapy pekla. Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961, roč. 6, č. 3.

⁹⁷ [Ljubomír Oliva. Filmová databáze \[online\]. 2015](#)

⁹⁸ OLIVA, Ljubomír. *Podzemí USA. Světová literatura*. Praha: Odeon, 1969, roč. 14, č. 2, s. 87–108.

Co se týče zmiňovaného sci-fi, Oliva publikoval v roce 1964 text *Nukleární válka v západní literatuře*. „*Na Západě, hlavně v anglosaských zemích, se rozvíjí zvláštní druh beletrie. Autoři kladou děj svých románů a povídek do budoucnosti, ale nepřiliš vzdálené, bez nových převratů ve vědeckém pokroku a tedy ani ve zbrojení. Tím se jejich tvorba liší od ryziho sci-fi. Spokojují se vlastně s dnešním stavem nukleárních zbraní a kladou si přitom otázku, která se neodbytně vtírá do mysli stamiliónů: co kdyby technická závada nebo jiná nepředvídaná okolnost způsobila, že by třeba jedna jediná raketová střela s nukleární náloží dopadla na území jiného státu?*“⁹⁹

Na základě této otázky popisuje Oliva díla několika autorů: *Two Hours to Darknes* (Anthony Trew), *Level 7* (Mordecai Roshwald), *Fail Safe* (Eugene Burdick, Harvey Wheeler). Díla porovnává a závěrem dodává, že obdobná díla mohou vyvolávat masovou psychózu, na druhé straně jistě mohou vést k zamyšlení, záleží nejen na tendencích čtenářů reagovat. Ne všichni se knihami snaží dosáhnout popularity a mnozí se pokouší varovat a dovést k zamyšlení.

Dalšími příspěvky Ljubomíra Olivy do časopisu *Světová literatura* jsou například *Kazanova Amerika*¹⁰⁰ *Láska, smrt a život ve filmech Ingmanna Bergmana* či *Filmový svět Michelangela Antonioniho*. Olivůj zájem o rozvíjející se japonskou filmovou tvorou dokumentuje text *Akira Kurosawa „císař japonského filmu“*.¹⁰¹

Další autoři

Mezi další časté autory recenzních textů v časopise *Světová literatura* v letech 1960–1969 patří dle kvantitativní analýzy Zdeněk Vančura, jenž se zabývá tvorbou anglických autorů, zejména pak v textech *Angličtí romanopisci o Egyptě* a *Hlas anglické dělnické třídy*.¹⁰² Jan Zábřana se vedle něj kromě angloamerických autorů a skupiny tzv. beatníků zabývá také tvorbou ruských autorů, a to například v článku *Druhý román Vasilje Akjonova (Zdvojnyj bilet)*.¹⁰³

Významná je také tvorba Otakara Bartoše, z níž můžeme zmínit zájem o polské autory *Bruna Schulze*¹⁰⁴ či Witolda Gombrowitze v textu *Gombrowitzova koncepce člověka v groteskním*

⁹⁹ OLIVA, Ljubomír. *Nukleární válka v západní literatuře*. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964, roč. 9, č. 1, s. 204.

¹⁰⁰ OLIVA, Ljubomír. *Kazanova Amerika*. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964, roč. 9, č. 5.

¹⁰¹ OLIVA, Ljubomír. *Akira Kurosawa „císař japonského filmu“*. *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1967, roč. 12, č. 2.

¹⁰² VANČURA, Zdeněk. *Angličtí romanopisci o Egyptě; Hlas anglické dělnické třídy*. *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1967, roč. 12, č. 4, 5.

¹⁰³ ZÁBRANA, Jan. *Druhý román Vasilje Akjonova (Zdvojnyj bilet)*. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1962, roč. 7., č. 3.

¹⁰⁴ BARTOŠ, Otakar. *Bruno Schulz*. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963, roč. 8, č. 5.

světě.¹⁰⁵ V centru zájmu Otakara Bartoše byl i *Slavomir Mrožek*, jemuž byl v časopise *Světová literatura* ve vybraném období věnován velký prostor.¹⁰⁶ Těžiště publikační činnosti Ludvíka Kundery ve *Světové literatuře* v 60. letech lze nalézt v seriálu *Dada panoráma*, který se po celý rok 1966 věnoval představitelům dadaistického uměleckého směru.¹⁰⁷ Alena Ondrušková v témže roce přispěla publikací eseje *Cesta porážek Clauda Simona*.¹⁰⁸ V tvorbě Jaroslava Pokorného lze v letech 1960–1969 nalézt například *Epilog Curzia Malaparta*.¹⁰⁹ Miloš Veselý se zabýval osobnostmi a tvorbou J. P. Sarrtra: *Sartre a kubánská revoluce*¹¹⁰ 6/1960. Jan Vladislav zase v textu *Tradice a individuální talent* obdivoval tvorbu amerického spisovatele T. S. Eliota.¹¹¹ Široká paleta osobností přispívajících do časopisu *Světová literatura* ve vybraném období nelze vzhledem k rozsahu práce podrobit další kvalitativní analýze, zaručovala však velkou rozmanitost představovaných zahraničních autorů, jimž se bude věnovat následující podkapitola.

3.2.3 Kvantitativní analýza autorů představovaných v časopise *Světová literatura*

Do této části kvantitativní analýzy byli zařazeni zahraniční autoři představovaní v časopise *Světová literatura* v letech 1960–1969. Vzhledem k cíli práce, analyzovat obsah časopisu a jeho vlivu na vydávání překladové literatury v Československu, byli vyřazeni autoři, jejichž texty byly pouze filosofické či se týkaly teorie jiného umění, než je literatura.

Do analýzy tak bylo zařazeno 600 autorů a literárních skupin, jimž, se ve vybraném období dostalo v analyzovaném periodiku prostoru. Analýza porovnávala počty textů i počty čísel, v nichž byli autoři představeni, vzhledem k častému publikování několika dílčích povídek jednoho autora v jednom čísle časopisu, byl zvolen jako rozhodující počet čísel časopisu, v nichž byl autorovi věnován prostor. Největší část autorů (89%) se objevila pouze v jednom z čísel časopisu ve vybraném období. Každý z nich se tak podílel na necelých 2% vydání. Asi 7% autorů pak bylo přestaveno ve dvou číslech, 2% ve třech a bezmála 2% ve čtyřech a více. O struktuře představovaných autorů, jejich textech, recenzentech i číslech informuje souhrnná tabulka v příloze

¹⁰⁵ BARTOŠ, Otakar. Gombrowitzova koncepce člověka v groteskním světě. *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1967, roč. 12, č. 1.

¹⁰⁶ BARTOŠ, Otakar. Slavomir Mrožek. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1962, roč. 7, č. 2.

¹⁰⁷ KUNDERA, Ludvík. Dada Panorama. *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1966, roč. 11, č. 1–6.

¹⁰⁸ ONDRUŠKOVÁ, Alena. Cesta porážek Clauda Simona. *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1966, roč. 11, č. 4.

¹⁰⁹ POKORNÝ, Jaroslav. Epilog Curzia Malaparta. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, roč. 5, č. 1.

¹¹⁰ VESELÝ, Miloš. Sartre a kubánská revoluce. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, roč. 5, č. 6.

¹¹¹ VLADISLAV, Jan. Tradice a individuální talent. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964, roč. 9, č. 5.

A. V textu práce je vzhledem k rozsahu zařazena pouze tabulka zahrnující autory, kteří se v letech 1960–1969 objevili alespoň ve 3 číslech časopisu Světová literatura (Tabulka č. 2). V 17% vydání se objevilo dílo Laurence Sterneho a ve 14% dílo Ernesta Hemingwaye. 10% čísel pak bylo věnováno skupinám autorů významných uměleckých směrů, ve vybraném období to byl dadaismus a surrealismus. V pěti číslech (8%) byly publikovány texty věnované Franzi Kafkovi či americkým autorům. Ve čtyřech a třech číslech (7% a 5%) se objevily texty autorů skupiny tzv. beatníků či přímo jejich zástupce Allena Ginsberga, ale také texty ruských či francouzských autorů (viz. Tabulka č. 2).

Tabulka 2: Zahraniční autoři podle četnosti výskytu v SL v letech 1960–1969 (nad 5%)

zahraniční autor	počet textů	počet čísel	podíl vydání
Laurence Sterne	2	10	17,00%
Ernest Hemingway	3	8	14,00%
Dadaisté	1	6	10,00%
Matthew Gregory Lewis	1	6	10,00%
Pierre Gamara	1	6	10,00%
Surrealisté	1	6	10,00%
Franz Kafka	9	5	8,00%
Heinrich Böll	5	5	8,00%
US autoři	6	5	8,00%
Arthur Miller	4	4	7,00%
Jurij Trifonov	9	4	7,00%
Alain Robbe-Grillet	3	3	5,00%
Albert Camus	4	3	5,00%
Allen Ginsberg	5	3	5,00%
Beatníci	3	3	5,00%
Erich Marie Remarque	1	3	5,00%
Federico Fellini	3	3	5,00%
Graham Greene	2	3	5,00%
Henry Miller	4	3	5,00%
Jurij Kazakov	3	3	5,00%
Miodrag Bulatovič	3	3	5,00%
Pier Paolo Pasolini	2	3	5,00%
Slavomír Mrožek	11	3	5,00%

Výsledky kvantitativní analýzy jsou pro potřebu této práce nedostatečné, a proto musela být doplněna o kvalitativní analýzu, kvantitativní analýza tak především vybrala obsahy pro další šetření.

3.2.4 Kvalitativní analýza autorů představovaných v časopise Světová literatura

Výsledky kvantitativní analýzy přinesly potřebné podklady pro kvalitativní analýzu, která vybraný výzkumný vzorek autorů dále rozčlenila podle povahy textů, které byly od nich či o nich v periodiku ve vybraném období publikovány. Tyto informace shrnuje Tabulka č. 3.

Tabulka 3: Zahraniční autoři nejčastěji publikovaní v SL v letech 1960–1969

zahraniční autor	texty	recenzent
Laurence Sterne	Život a názory pana Tristana Shandyho; Laurence Sterne	Viktor Sklovskij
Ernest Hemingway	Krátké štěstí Francise Macombera; Literární kritika a sebevražda Ernesta Hemingwaye; Pohyblivý svátek; Proč to byl velký vypravěč	Josef Škvorecký
Dadaisté	Dada panoráma	Ludvík Kundera
Matthew Gregory Lewis	Mnich	
Pierre Gamara	Vrah dostal Goncourta	
Surrealisté	Surrealistické defenstrace	Jan Řežáč
Franz Kafka	Referent úrazové pojišťovny Franz Kafka; Dopis otci; Kafkův „Dopis otci“; Dopisy Felice Bauerové; Nerovné měření sil; O Kafkovské literatuře; Franz Kafka; Úvahy a meditace; Pocta Kafkovi	Oleg Sus, Hemsdorf Klaus, Josef Čermák; Ernst Fischer; Adlof Hoffmeister
Heinrich Böll	Bilance; Když válka začala – Když válka skončila; Dopis Heinricha Bölla; Názory Böllova klauna; Klaunovy názory	Vladimír Kafka
US autoři	Život na planetě USA; Nukleární válka v západní literatuře; Naděje amerického dramatu; Velká čtyřka dnešní americké prózy; Americká románová tvorba v letech 1956–1960; Podzemí USA	David Leff, Pavel Smutný; Ljubomír Oliva; Milan Lukeš; Petr Pujman
Arthur Miller	Stíny bohů; Ztracenci, Poznání; Po pádu	
Jurij Trifonov	Vítěz nad Švédy; Cesty v poušti; Let; Přesýpací hodiny; Brýle; Před pěti lety; Máky; V paprscích slunce; Konec žizně	
Alain Robbe-Grillet	O Robbe-Grilletovi a také jiných; Okamžiky; Alain Robbe-Grillet; teoretik nového románu	Petr Pujman
Albert Camus	Němí; Host; Pozůstalost revoltujícího spisovatele; Odpadlík, aneb zmatení ducha	Ivan Sviták
Allen Ginsberg	Báseň Raketa; Kadiš a jiné básně; Poznámky ke knize kvělení a jiné básně; Allen Ginsberg; Laurence Ferlinghetti	Jan Zábrana; Ludvík Souček
Beatníci	Pound a Beatníci; Případ Beatníci; Bez minulosti a budoucnosti	Jan Zábrana; Raisa Orlová; Lev Kopelev
Erich Marie Remarque	Tři kamarádi	
Federico Fellini	Felliniho Sladký život – skutečnost, kniha, film; 8 ½; Moje Rimini	Jaroslav Pokorný
Graham Greene	Náš člověk v Havaně; Neviditelní Japonci	
Henry Miller	Pro obscenitu proti pornografii; Z dopisů Anaïs Nin; Úsměv pod provazovým žebříkem; Henry Miller	Jiří Němec, Jan Válek
Jurij Kazakov	Sám; Nocleh; Všechny cesty vedou k Rimmě	
Miodrag Bulatovič	Godot přišel; Hrdina na oslu; Dábové přicházejí	
Pier Paolo Pasolini	Zběsilý život; Rozhovory s Pasolinim	Jean F. Brierre
Slavomír Mrožek	Černé povídky; Slon; Žirafa; Z cesty; Podobenství o zázračném zachráněním; Profesor Robert; Veselka v Atomicích 2; Karel; Slawomir Mrožek; Útěk na jih; Moniza Clavierová	Otakar Bartoš

Typy publikovaných textů

Díla na pokračování

Díla a recenze

Jednotlivá díla

Skupiny autorů

Zdroj: vlastní šetření

Tato část analýzy zkoumala, zda byla od autora publikována díla na pokračování, pouze jednotlivá díla, či byl autor představen vlastním dílem i recenzním textem. Samostatnou skupinu pak tvoří texty věnované literárním skupinám. Tento krok sloužil k výběru autorů a textů pro podrobnější kvalitativní analýzu, z té proto byly vyřazeni autoři, kteří se sice objevili ve velkém počtu čísel, avšak zejména díky dílům na pokračování jako například Laurence Sterne či Pierre

Gamara. Obdobný je sice případ Ernesta Hemingway, ale od něj bylo kromě díla na pokračování (Pohyblivý svátek) publikováno i dílo Krátké štěstí Francise Macombera a navíc vyšly i dva texty Josefa Škvoreckého, které se Hemingwayovi věnovaly, přesto se tato část analýzy Hemingwayovi věnovat nebude, protože mu již byla věnována pozornost v části věnované Josefu Škvoreckému.

Publikace recenzního textu věnovaného představovanému autorovi či jeho dílu je zcela klíčová pro analýzu významu časopisu Světová literatura v kontextu vydávání překladové literatury ve vybraném období, a proto byly z další analýzy vyřazeni i ti autoři, u nichž byla publikována pouze jednotlivá díla.

Vzhledem k rozsahu práce jsem do podrobnější analýzy stejně jako v její předchozí části vybral tři autory, zde jsou to Franz Kafka, Albert Camus a Allen Ginsberg společně s tzv. beatníky.

Allen Ginsberg

Vzhledem k největšímu rozsahu popisované problematiky s ohledem na kombinaci s celou literární skupinou beatníků, začnu kvalitativní analýzu příspěvky týkajícími se Allena Ginsberga. Beatníkům byla společná jakási volnost doprovázená častým cestováním. Allen Ginsberg po publikování své prvotiny Kvílení tak na přelomu padesátých a šedesátých let navštívil mnoho míst v Evropě, tvořil v Paříži, kde vzniklo například jeho stěžejní dílo *Kadiš a jiné básně*.¹¹² V Anglii spolupracoval a přátelil se s Bobem Dylanem, jež byl považován za nového beatníky, jenže se vyjadřoval hudbou. V USA generace beatníků doznívala a brzy byla nahrazena érou hippies. Ginsberg přednášel na univerzitách, v televizi i v rozhlase a stal se ikonou své generace. „*Ginsberg v posledních letech ještě víc zproročtěl. Nezkonformoval se, ale přinejmenším také zcela neunikl styku s konformním prostředím: nevyhnul se televizi, přednáškám na univerzitách, publikování v Lifu a jiných oficiálních časopisech.*“¹¹³ Allen Ginsberg zemřel v roce 1997.

Allen Ginsberg byl vzhledem k výsledkům kvantitativní analýzy poměrně častým tématem časopisu Světová literatura. Zmínku o něm v textu Ljubomíra Olivy jsem již uvedl výše. V roce 1961 o něm a o beatnících pojednávala Koplev-Orlová v části textu „*Beatníci*“, *zmítáni bez cíle. „Američtí vrstevníci „rozhněvaných“ mladých Angličanů nejsou na rozdíl od nich zatíženi žádným vzděláním. Nevysmívají se kulturním a historickým svátostem, protože je neznají a ani nechťejí znát.*

¹¹² MILES, Barry. *The Beat Hotel: Ginsberg, Burroughs and Corso in Paris, 1957-63*. 1. publ., [Nachdr.]. Editor Luboš Snížek. Překlad Jan Zábrana. London: Atlantic, 2012, 362 s.

¹¹³ ZÁBRANA, Jan. *Potkat básníka: eseje a úvahy*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1989. 489 s. 225.

Někdy se v jejich besedách blýskne slovo Dostojevskij, Schopenhauer, Nietzsche, Kafka a Hemingway, protože jsou to ti, „o kterých každý mluví“.

Postavám z románů Kerouacových a Holmesových je cizí jakákoli trochu vážná duševní, myšlenková činnost. Všichni jsou zpravidla „hipstery“, tj. Lidmi „rozvleněných boků“, jak se v USA nazývají mladíci, roztřesení rock'n rollem. V románech jim věnovaných není ani děj ani syžet v obvyklém smyslu toho slova. Události jsou tu náhodné, vzájemně takřka nesouvisející, chaoticky se střídají se stejně svévolnými vložkami a mohou být v libovolném pořadí přestavěny. Postavy se míhají na stránkách knih jako chodci na ulici nebo hosté u barového pultu.“¹¹⁴

Vliv Jacka Kerouaca na tvorbu i myšlení Allena Ginsberga, vždyť snad právě on jej přivedl k zen-budhismu, demonstrují autoři textu takto: *„Vedoucí básník »beatníků« Allen Ginsberg věnoval první knihu svých veršů (...) významně nazvanou Kvílení (Howl), Jacku Kerouacovi, »novému Buddhovi americké prózy«.¹¹⁵*

Zprvu rozporuplné hodnocení tvorby této generace však autoři zcela nepotvrzují a dodávají, že na finální soudy si ještě bude potřeba počkat, vzhledem k relativní novosti hnutí. *„Verše a próza »beatníků« (alespoň nejlepší z nich) se liší dokonce i od beznadějně zahnívajících literatury dekadentské, jejíž základy jsou v cynickém pohrdání člověkem vůbec. Všechno, co píše Kerouac a jeho přátelé, odhaluje převážně jiné hodnoty. Avšak základní rysy jejich ideového a tvůrčího chápání světa se ještě neustálily. Tito literáti jsou teprve na počátku složitého a protikladného vývoje, ještě si neurčili své životní cesty. V jejich knihách zpravidla nelze oddělit autora od hrdinů, protože se autoři na všechno dívají očima svých postav a všechno posuzují jen z jejich stanoviska.“¹¹⁶*

Jak se změnilo vnímání tvorby beatníků a tím i Allena Ginsberga je možné pozorovat právě ve vybraném období na stránkách časopisu Světová literatura. Nejčastěji se mu věnoval Jan Zábrana, který v roce 1963 popisoval Ginsbergovu tvorbu a reakce americké kritiky na ní. Ta ji všeobecně odmítá, nicméně Ginsberg podle mnohých přinesl po letech do americké poezie něco nového a překonal tak standardně uznávané básníky. Americká veřejnost, zvláště ta literární, se tak rozdělila na dva tábory, z nichž jeden Ginsberga obdivoval jakožto velkého básníka, druhý jej

¹¹⁴ KOPLEV-ORLOVÁ, Raisa. Beatníci, zmítání bez cíle. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961, roč. 6, č. 1, s. 4.

¹¹⁵ KOPLEV-ORLOVÁ, Raisa. Beatníci, zmítání bez cíle. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961, 6(1), s. 6.

¹¹⁶ KOPLEV-ORLOVÁ, Raisa. Beatníci, zmítání bez cíle. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961, roč. 6, č. 1, s. 8.

považoval za šarlatána a narkomana patřícího do ústavu pro choromyslné nebo do vězení hned po vydání jeho prvotiny *Kvílení a jiné básně* v roce 1956, to že jeho poezii mladá generace přijímá je podle nich pouze dokladem úpadku amerického intelektuálního života. Zábrana poznamenává, že nehledě na názory rozpolcené literární veřejnosti, je potřeba si uvědomit, že Ginsberg skutečně musel přijít s něčím novým, co oslovilo čtenáře. Jeho podivně šílené, vizionářské, apokalyptické, andělské básně oslovily velký počet mladých lidí v Americe, a tak podle autora musely nějakým způsobem korespondovat s jejich současným světonázorem i názorem na sebe sama. Od vydání první knihy uběhlo v roce 1963, kdy byl tento text publikován, 7 let, a kniha překročila náklad 100 000 výtisků, autorská čtení Allena Ginsberga byla plná na měsíce dopředu a jeho audionahrávky na magnetofonových páscích nebyly vůbec k sehnání.¹¹⁷

Stejně tak jako mnozí američtí básníci starší generace i evropští intelektuálové navštěvující USA takřka ihned mířili za Allenem Ginsbergem nehledě na jeho odmítání oficiální či akademickou kritikou. Ti, kdo jej odmítli, si totiž podle Zábrany nestačili uvědomit, že jde o velmi vzdělaného intelektuála s neobyčejnou poetikou velkého talentu, jejíž zdánlivé vychrlení se smrtí na jazyku je plánovitě a promyšlené. Právě proto taky Světová literarura zařadila výběry jeho básní, aby bylo možné i českým čtenářům Ginsberga přiblížit jako velkého básníka, který přichází s novou neromantickou poetikou složenou z volně dostupných prostředků založenou na dřívějších tradicích americké poezie, ať už z nich vychází, či je odmítá. Ginsberg podle Zábrany chápe básníka jako kněze, jehož povinností je sdělovat veřejnosti závažné důležité informace. Tématika Ginsbergových básní postupuje od relativní objektivity, kterou se vyznačovalo *Kvílení*, v němž psal o svých současnicích. Do dalších básní ale Ginsberg vnáší až kuriózní prvky své autobiografie jako v básni *Kadiš*, přestože jsou protkány útržkovitými vzpomínkami a záblesky z básníkovy života, básně je ucelená a Ginsbergova poetika ji udržela v hranicích poezie, aniž by se proměnila v prózu. Celkově si Zábrana ještě v roce 1963 neodvažuje vynášet nad Ginsbergovou tvorbou definitivní soud, jeho tvorba se neustále vyvíjí a je potřeba čekat, co ještě přinese.¹¹⁸

S odstupem času se o Ginsbergovi zmiňuje Zábrana v textu *Případ beatníci*. Navrací se k tématu beatníků, i když je jejich éra podle něj již více než 10 let pryč (přestože si v roce 1963 neodvažoval vynášet soudy), éry pomíjejí, a tak je dnes lepší se k této generaci vrátit, protože již není posledním výkřikem módy a je tak s něčím srovnatelná. Odmítání jakýchkoli ideologií a vymezení se vůči všem pravidlům vlastně způsobilo, že beatníci byli právě ideologičtí a

¹¹⁷ ZÁBRANA, Jan. Allen Ginsberg. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963, roč. 6, č. 8, s. 55.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 56–60.

systematičtí. Postupně se tento beatnický systém začal rozpadat, u některých se improvizované básně objevovaly znovu, tedy v nějaké úpravě a cílené práci na nich. Hnutí také začalo stárnout, dříve se vymezovali vůči všem starším 30 let a nyní sami tento věk překročili. Popisuje snižující se publikační činnost Ferlinghettiho a Kerouaca, Popisuje Ginsberga a jeho literární život. Gregory Corso je pouze zmíněn, prý se o něm mlčí, před lety slibovaná sbírka nevyšla a co se děje se neví do konce roku 1969.

Samotný Ginsberg je podle Zábrany ještě více prorocký než dříve, ale stýká se i s konformním prostředím, přednáší na univerzitách, objevuje se v televizi atp., za své peníze na vlastní farmě provozuje útulek pro nepochopené básníky, ale i duševně choré a osoby propuštěné z léčebných ústavů. Popisovány jsou na tomto místě Ginsbergovi básně z posledních let, i když sám autor je označuje za vedlejší.¹¹⁹

V témže čísle je uvedena *Báseň Raketa*, která volným veršem nabízí otázku přijetí nových rozměrů a dimenzí v nových možnostech nabízených světem, vedle ní je pak publikována báseň *Kyselina lysergová*, která měla podle Zábrany vzniknout pokusem lékařů, jehož se Ginsberg účastnil a při němž byla jeho pozornost uměle zaměřována na jednotlivé jevy, útržkovitost a změny témat se pak projeví právě v této básni.¹²⁰

Výbor textů *Světová literatura 10* z roku 1967 popisuje Ginsberga jako soudobého Walta Whitmana americké poezie, zároveň zdůrazňuje jeho pobyt v Praze v roce 1965, při němž právě do této publikace sám vybral básně.¹²¹

Albert Camus

Osobu Alberta Camuse zařazují zejména proto, že ve vybraném období zemřel (4. 1. 1960). Albert Camus byl spisovatel a publicista žijící v letech 1913–1960, který bývá zařazován mezi přední představitele existencialismu. Pocházel z Alžíru, odkud byl ale vyhoštěn, a tak velkou část života strávil ve Francii. Jeho prvním dílem byla sbírka literárních esejů *Rub a líc*, kterou vydává v roce 1937. Rok na to začíná kariéru novináře, nejprve v Alžíru a později se natrvalo stěhuje do Paříže. Zde vychází v roce 1942 jeho nejznámější román s názvem *Cizinec*, společně s esejí *Mýtus Sisyfův* a díky úspěchu těchto dvou děl se dostává do povědomí lidí. Později vydává mnoho dalších děl, jako například *Mor nebo Pád*. Rovněž je autorem mnoha dramát, z nichž

¹¹⁹ ZÁBRANA, Jan. Případ beatníci. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1969, roč. 14, č. 5 -6.

¹²⁰ Tamtéž

¹²¹ Kolektiv autorů. *Světová literatura 10 1956 – 1965*. Praha: Odeon, 1966, s. 458.

nejvýznamnějším je pravděpodobně drama *Caligula*. Kromě toho, že je Albert Camus považován za významného spisovatele a novináře je mnohdy uváděn i jako filosof. Ve svých dílech se zabývá filosofickými tématy, jako je absurdita, vzpoura, spravedlnosti či problémem sebevraždy a mnoha dalšími.¹²²

Co se týče mediálního obrazu Alberta Camuse v časopise *Světová literatura* v období 1960–1969. První zmínka se objevila již ve druhém čísle roku 1960. „*Nedávná smrt Alberta Camuse (1913 – 1960), který se zabil při automobilovém neštěstí, obrátila opět naši pozornost k poslání, které do svých spisů uložil tento francouzský spisovatel, právem proslulý nespornými uměleckými hodnotami své prózy, řízené logikou tak vyprahlou a beznadějnou.*“¹²³

O odkazu Camuse jako autora se pak zmiňuje v roce 1963 Ivan Sviták v textu *Pozůstalost revoltujícího spisovatele*. Ten nejprve v textu popisuje nehodu, při níž spisovatel v lednu roku 1960 zahynul a podotýká, že by rodákovi z Alžírsko bylo v roce 1963 padesát let. Dále na mnoha stranách popisuje spisovatelův život a posléze se věnuje jeho literární tvorbě. Camus používal metodu útržků, které se snažil spojovat, dokud nedostal nápad, jak je provázat, nepsal pro potěchu z vyprávění, ale proto, že chtěl sdělovat pravdu, jeho cílevědomost v literární práci Sviták dokumentoval tím, že psal denně pravidelně 4–5 hodin a dokud tento denní cíl nesplnil, nebyl spokojený. Dále podotýká, že Camus byl filosoficky kultivovaný autor, jehož dílo lze pochopit tehdy, když je pochopena struktura jeho myšlení. Jádrem teoreticky formulovaných parametrů Camusových děl je pojetí absurdity, jež vede k existenciálním otázkám, jež jsou pro tohoto autora tak charakteristické. Absurdita a proti ní stojící revolta jsou klíčovými pojmy autorova literárního a filosofického myšlení.¹²⁴

„*Po celý život řešil Camus otázku proč žít, základní filosofickou otázku životního smyslu, problém, pro jaké hodnoty se angažovat, čemu říkat ano a čemu ne. A našel své odpovědi, které mohou být považovány za spekulativní, protože nechápou člověka jako historickou skladbu vztahů, měnících se v čase. Vyřazují člověka z historického procesu, z jeho společenských a dobových určení a překrývají třídní antagonismy kultem abstraktního lidství. Avšak nelze mu upřít, že exponoval naléhavost obrody humanistické tradice a že hájil proti nejtemnějším silám novodobých dějin. Tytéž vady jež činí jeho obraz člověka matným ve společenských, třídních konturách, dávají*

¹²² Albert Camus: Prostě rebel. *Festival spisovatelů Praha* [online]. Praha, 2010.

¹²³ LE FLOC'H, Yvette. Albert Camus. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, roč. 5, č. 2.

¹²⁴ SVITÁK, Ivan. Pozůstalost revoltujícího spisovatele. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1963, roč. 8, č. 1, s. 215–232.

*naopak vystoupit tomu, co spojuje právě lidi různých epoch a tříd, totiž elementární problematice lidského života a člověka jako tvůrce své vlastní, autonomní, autentické morálky.*¹²⁵

Kromě jeho literární tvorby, Sviták připomíná, že Camus spolupracoval s herci. Krátce před svou smrtí, inscenoval Faulknerovo Requiem. Ve společnosti herců byl rád a jako výraz vděku, úcty i podpory jim v době své nepřítomnosti zasílal alespoň stručné lístky. Na posledním z nich, kterého se mělo hercům dostat před jedním z představení, psal: *Odvahu. Dobrou práci. Nezapomínám na Vás. Jsem s Vámi.* V den, kdy se tento lístek dostal k adresátům, byl již Camus tři dny mrtev, absurdita tak měla podle Svitáka v životě Alberta Camuse poslední slovo.¹²⁶

Franz Kafka

Osobnost Franze Kafky je do kvalitativní analýzy zařazena nejen na základě výsledků přechodného kvantitativního šetření, ale také s ohledem na události kulturního a literárního života šedesátých let. Růst zájmu o jeho dílo může být dokumentován kafkovskou konferencí z roku 1962. Franz Kafka žil v letech 1883–1924. Byl pražský německý spisovatel židovského původu. Vystudoval práva a posléze pracoval v pojišťovnictví. Později ale začal také psát a v roce 1904 vyšel jeho první koncept s názvem Popis jednoho zápasu. Za jeho nejznámější díla bývá považován *Proces*, *Proměna* či *Nezvěstný*. Mnoho z jeho významných děl bylo ale vydáno až po jeho smrti. Nárůst zájmu o jeho tvorbu nacházíme až v době po druhé světové válce a v současnosti bývá uváděn mezi nejvlivnější autory 20. století, o jehož díla je zájem dodnes. Mezi specifika jeho tvorby patří bezesporu bezvýchodnost situace, v níž se nachází hlavní hrdina, případně jeho izolovanost či vyloučení ze společnosti. A ačkoli jsou tato témata vyprávěna s určitou dávkou humoru, většinou nalezneme určitou bezvýchodnost situace, stejně jako je tomu v dílech Alberta Camuse.¹²⁷

Dílem Franze Kafky se na počátku vybraného období zabývá Oleg Sus. Výše zmíněná rostoucí popularita díla a odkazu Franze Kafky v 60. letech vedla k tomu, že velké množství vykladačů jeho díla, a to podle Suse zvláště na Západě, zcela zapomělo na to, že Kafka byl také člověk. Proto se jej Sus ve svém textu snaží jako člověka přiblížit a popsat. *„Doktor práv Franz Kafka byl referentem Dělnické úrazové pojišťovny; vydělával si na denní chléb, ač si zároveň bolestně uvědomoval nesouměřitelnost svého básnického poslání s úřednickým kabátem.“*¹²⁸ Práce

¹²⁵ Tamtéž, s. 232

¹²⁶ Tamtéž, s. 222

¹²⁷ KAUTMAN, František. Franz Kafka. Praha, 1992, s. 8–11

¹²⁸ SUS, Oleg. Referent úrazové pojišťovny Franz Kafka. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, roč. 5, č. 4, s. 231.

mu však nebyla jen utrpením, ale i inspiračním materiálem, jež mohl využít ve svém díle. Sice byla tato jeho výdělečná práce v textech zašifrována a zcela odosobněna, přesto byla podle Suse s odvoláním na další kritiky, zcela zásadní a pro jeho tvorbu byla „blahodárným školením“. Vlivy práce v Dělnické úrazové pojišťovně tak můžeme podle Suse nalézt například v dílech *Zámek* či *Proces*.¹²⁹

Opomíjení této dimenze Kafkovi tvorby vnímá Sus jako výzvu pro literární kritiku a vědu, která by se této oblasti měla nadále věnovat, a to jak editorsky, tak hodnotitelsky. Některé části Kafkovy korespondence s pojišťovnou již byly vydány, jiné editorsky objevené texty se publikovaly teprve krátce před vznikem Susova textu. Nejde o prózy, často se jedná o odborná pojednání, která se opírají o oblast pojišťovnictví, avšak mají přesah i do otázek rakouského a německého systému, ale i společnosti. Kromě těchto textů se samozřejmě tato oblast Kafkova života promítá i do jeho literárního fiktivního světa, jež představuje ve známých dílech.¹³⁰

Další pohledy na kafkovskou literaturu nabízí text z kulturních zajímavostí prvního čísla roku 1961. Podle něj po druhé světové válce způsobilo Kafkovo dílo velký rozruch, nicméně tato vlna zájmu v šedesátých letech pominula a autor se zařadil mezi klasické autory. Je tak možné rozdělit tři fáze vnímání Kafkova díla. Nejprve se v prvním období snažilo několik přátel a blízkých Franze Kafky propagovat jeho dílo, aby vešlo ve známost. Po jeho objevení vzrostl počet výkladů, jež byly často subjektivistické či jinak úzce orientované. Dílo Franze Kafky v tomto období vykládali teologové, metafyzikové, psychoanalytici i existencialisté a přizpůsobovali jej svým ideologiím. V této době projevíli Kafku zájem i čtenáři, a tak tyto rostoucí snahy o jeho výklad vlastně legitimizovali. Jisté vystřízlivění z velkého obdivu k dílu F. Kafka pak v poslední fázi vedlo k hromadnému odmítání. Tyto fáze již ale na počátku šedesátých let podle autora textu pominuly a Kafkova tvorba se mohla zařadit mezi literární klasiku.¹³¹

Jako poslední referuje ve vybraném období o Kafkovi Josef Čermák ve své stati *Nerovné měření sil* v roce 1968. Podle něj byl Franz Kafka již tehdy obrazně vystaven na pantheonu literatury 20. století. Text se zabývá otázkou, jak k tomu došlo. Považuje Kafku za podivně neprůhledného, deprimujícího a vlastně nezábavného autora, jež se stal modlou. Snažil se systematizovat nepřehledně vydávané dílo Franze Kafky, jež stále vycházelo, zvláště pak korespondence, jednotlivé články i vedlejší knihy a v roce 1968 tak čítalo celkem na 5 000 titulů.

¹²⁹ Tamtéž

¹³⁰ Tamtéž, s. 232.

¹³¹ DUBSKÝ, Ivan. O kafkovské literatuře. *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1961, roč. 6, č. 1.

Již dříve se veřejnost zajímala o jeho vztah a životní osudy se snoubenkou Felice Bauerovou. Proto také byly ve druhé polovině šedesátých let vydány *Dopisy Felice*.¹³² „Znovu nesmíme zapomenout, že Franz Kafka, jeho život a dílo, je skoro od počátku své veřejné existence proměňován v mýtus a že vstoupit do jeho života, byť cestou mystifikace, je koneckonců jen trochu netrpělivým projevem touhy po nesmrtelnosti. Výbor textů z tak obsáhlého materiálu, jímž *Dopisy Felice* jsou, sledoval především ten cíl, aby v hrubých liniích a uzlových bodech byla zachycena dramatická křivka tohoto neobyčejného vztahu.“¹³³ Kafka je tak oprošťován od mýtismu a přibližován veřejnosti jako člověk, jak již tomu bylo v textu *Referent úrazové pojišťovny Franz Kafka* zmiňovaném výše.

¹³² ČERMÁK, Josef. Nerovné měření sil. *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1968, roč. 13, č. 4, s. 104–105.

¹³³ Tamtéž, s. 107.

4. Grafická úprava časopisu

Vedlejším výstupem kvalitativní analýzy obsahu časopisu *Světová literatura* jsou i poznatky o jeho grafické úpravě, jíž se věnuje tato kapitola. Grafická podoba časopisu si udržela s drobnými obměnami po celá šedesátá léta obdobnou podobu. Redakce si nekladla za cíl představovat pouze zahraniční literaturu. Ve snaze zasáhnout i do ostatních odvětví přinášela rovněž zajímavosti z výtvarného umění a v kombinaci s uměleckými fotografiemi se čtenáři mohli dozvídat například i o hudebních legendách amerického jazzu. Zvláště v prvních ročnících šedesátých let byly v časopise představovány reprodukce děl známých světových výtvarných umělců (př. Henry Moore, Eduard Wirallt, Henri Rousseau, němečtí expresionisté).¹³⁴ Mimo těchto umělců časopis nabízel ukázky práce českých i zahraničních fotografů (př. Miloň Novotný, Alexandr Rodčenko nebo představení mikrofotografie a makrofotografie).¹³⁵

4.1 Proměny obálky časopisu ve vybraném období

Podobu obálky časopisu kromě tohoto textu demonstruje také obrazová příloha B v této práci. V prvních letech sledovaného období, tedy v letech 1960–1963 vedla obálce fotografie nebo reprodukce díla autora, jež byl v daném čísle blíže představován. Tento obrazový materiál byl doplněn o název časopisu v jednobarevném rámečku v horní i dolní části obálky, jak je možné vidět na obrázku č. 1. Miniatura tohoto výtvarného díla pak byla uvedena společně se jménem autora na vnitřní straně obálky, tj. na straně obsahu časopisu.¹³⁶

V roce 1964 došlo nejen k proměně na straně obsahu časopisu *Světová literatura*, jak bylo zmiňováno ve 3. kapitole této práce, ale změnila se rovněž právě podoba obálky. Té dominovalo barevné označení čísla časopisu doplněné o název, který se skrýval ve výřezu velkých písmen, jež jej utvářely, z nichž některé bylo pro grafické ozvláštění zvýrazněno stejnou barvou jako označení čísla časopisu (viz obrázek č. 2). Nebo byl název prostým textem napsaný pod grafickou ilustrací (viz obrázek č. 3), jejíž autor (např. Jiří Balcar) byl zároveň autorem celé obálky a konceptu grafické úpravy časopisu, jeho jméno však bylo uvedeno pouze v prvních třech číslech tohoto ročníku na vnitřní straně obálky.¹³⁷

¹³⁴ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1960, roč. 5, č. 1–6.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, (hudby) a umění, 1960–1963, roč. 5–8, č. 1–6.

¹³⁷ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1964, roč. 9, č. 1–3.

K další změně došlo již v roce 1965, přestože grafické úpravě se nadále věnoval právě *Jiří Balcar* stejně jako v předchozích letech. Jednotný koncept obálek tohoto ročníku tentokrát autor zvolil tak, že doprostřed stránky umístil informaci o názvu a čísle časopisu, tu zasadil na jednobarevnou stranu protknutou množstvím nápisů Světová literatura jiné barvy (viz obrázek č. 4). Kromě této změny došlo také k výše zmiňované změně v grafickém i systematickém uspořádání stránky obsahu časopisu.¹³⁸

V roce 1966 přinesl Balcar další nový koncept, kdy pod graficky zpracovaným názvem časopisu byla umístěna jména autorů, jejichž texty byly v čísle publikovány. Lišta umístěná v dolní části obálky pak nesla podtitul *Revue zahraničních literatur* a informaci o ročníku. Tento text byl stejně jako číslo časopisu a některá jména či témata zdůrazněn barevně, zbytek textu obálky byl černý a pozadí zpravidla bílé (viz obrázek č. 5).¹³⁹

V posledních letech vybraného období se o grafickou úpravu časopisu staral Miloslav Fulín. Jeho obálka měla jednobarevné pozadí, na němž byly černě jména a úryvky z děl, jež byla v daném čísle časopisu publikována. Bílým textem pak z pozadí vystupoval v horní části obálky název časopisu a u pravého okraje se vprostřed objevil taktéž bílý rámeček s informací o ročníku, čísle, podtitulu i nakladatelství. Obálka měla také nově podobu běžnou pro knižní vydání se záhybem pro možnost zakládání (viz obrázek č. 6).¹⁴⁰

4.2 Užití původních ilustrací

Kromě Jiřího Balcara či Miloslava Fulína spolupracovala s časopisem *Světová literatura* řada významných výtvarných umělců, jejichž díla byla zařazována k jednotlivým textům. Mezi nimi se tak objevili například J. Anderle, E. Bednářová, L. Fára, R. Fremud, J. Istler, J. John, Č. Kafka, O. Karlíková, B. Kopecký, J. Kolář, S. Kolíbal, K. Machálek, M. Medek, F. Muzika, J. Načeradský, A. Paderlík, Z. Sekal, Z. Sklenář, J. Sopko, J. Šerých, A. Šimotová, B. Štěpán, J. Švankmajer, V. Tesař, A. Veselý ad.¹⁴¹

Na rozdíl od obálky a celkové grafické úpravy, v užití ilustračního materiálu nedošlo v průběhu let 1960–1969 k žádné výrazné změně, navíc ilustrační materiál byl užíván jako doplnění

¹³⁸ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění, 1965, roč. 10, č. 1–6.

¹³⁹ *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1966, roč. 11, č. 1–6.

¹⁴⁰ *Světová literatura*. Praha: Odeon, 1968–1969, roč. 13–14, č. 1–6.

¹⁴¹ DOKOUPIL, B. Světová literatura In: ŠPIRIT, Michael a Vladimír NOVOTNÝ. *Ztráty a nálezy: 50. a 60. léta v české literatuře*. Praha: Památník národního písemnictví, 1998, s. 126.

literárních textů tak, jak je tomu zvykem u knižních vydání. Výhradně černobílé ilustrace zachovávaly jednotný ráz revue po celé vybrané období. Šlo převážně o napodobení či reprodukce dřevorytů či linorytů. Časté byly kresby tužkou. Ilustrace byly jak konkrétní tak s vysokou mírou abstrakce jako například u Jana Kotíka. Dalšími ilustrátory byly například Vladimír Fuka, Václav Mergl, Radim Malát či Jan Kubíček, jehož tvorba vytvářela iluzi fotografií.¹⁴² Celkově byl ale dodržen u většiny ilustrátorů jednotný ráz černobílých jednodušších ilustrací.¹⁴³

¹⁴² *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, (hudby) a umění 1960–1961, roč. 5–6, č. 1–6.

¹⁴³ *Světová literatura*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, (hudby) a umění (Odeon), 1960–1969, roč. 5–14, č. 1–6.

5. Vliv časopisu Světová literatura na knižní vydávání překladové literatury

Podrobná analýza vlivu časopisu *Světová literatura* na knižní vydávání překladové literatury v Československu v letech 1960–1969 by vyžadovala analýzu všech titulů překladové literatury vydaných v zemi ve vybraném období, vzhledem k rozsahu práce není takováto analýza možná a ani žádoucí a v tomto ohledu tedy postupuji vědomě výběrově a především se zaměřením na materiály publikované přímo v periodiku bez širší znalosti titulů překladové literatury vydávané napříč nakladatelstvími v Československu.

Jak ukazuje i bibliografický soupis vydaný v polovině šedesátých let, redakce časopisu se snažila o velkou rozmanitost publikované literatury, jejíž vydávání se odrazilo v nakladatelství Odeon, pod nímž vycházelo i toto periodikum. „*Nikoli vlastní vinou či jasnozřivou zásluhou redakce stala se Světová literatura pojmem. (...) Deset let je v životě lidí nepochybně dlouhá doba. V existenci časopisů zřejmě také. Pro typ revue, jako je Světová literatura, která deset let vzdorovala nejprudším vírům doby, zůstává dosud epochou zeleného mládí. Možná také proto, že její ctizadostí se stalo uvádění mladých, dosud neznámých autorů. (...) Listující tímto soupisem, jsme často sami udiveni mnohostí a mnohostranností informací, které revue za deset let své existence obsáhla. Pomíjejíce přitom skutečnosti daleko závažnější, jako je vytvoření překladatelské školy, začátky marxistického hodnocení zahraničních literatur či rozmanité iniciativy ilustrátorské.*“¹⁴⁴

S ohledem na toto tvrzení i na tituly uvedené v bibliografickém soupisu je možné tvrdit, že vliv časopisu *Světová literatura* na vydávání překladové literatury byl v tomto období nesporný. Struktura autorů publikovaných v tomto časopise je pak věrně odražena právě v publikační činnosti celého nakladatelství. Tuto tendenci demonstruje i publikace *Světová literatura 10 (Ročenka zahraničních literatur)*. „*Deset let existence časopisu Světová literatura je v podstatě deset let intenzivní činnosti v oblasti uměleckého překladu, v uvádění nových a dosud neznámých hodnot. Za tu dobu soustředil časopis na své stránky jména, jež se postupně stávala samozřejmou přítomností našich nakladatelských plánů.*“¹⁴⁵

¹⁴⁴ Broukalová, Zdena. *Světová literatura 1956 – 1965: bibliografický soupis*. Praha: Odeon, 1967, s. 8-10.

¹⁴⁵ Kolektiv autorů. *Světová literatura 10 1956 – 1965*. Praha: Odeon, 1966, s. 6.

V tomto výboru jsou pak vybírány texty autorů, kteří byli pro Světovou literaturu nějakým způsobem významní, navíc jsou uváděny nové texty, které ještě v revui nebyly publikovány. „Při veškeré odlišnosti názorů i metod, vlastních spisovatelů, jejichž přítomnost v ročence nám připadá oprávněná, se jejich básně a povídky shodují na základních lidských hodnotách, což znovu potvrzuje známý výrok, že velká literatura nelže...“¹⁴⁶ Opravňují svůj výběr autoři ročenky.

Co se týče struktury autorů představovaných v časopise Světová literatura ve vybraném období i ve výše uvedené ročence, lze ji demonstrovat na následujících tabulkách, jež vycházejí z kvantitativní analýzy vybraných ročníků revue a ročenky. Zároveň jsem tedy zkoumal, zda struktura autorů uváděných v ročence odráží strukturu autorů uváděných v časopise *Světová literatura* v průběhu vybraného desetiletí. První tabulka (Tabulka č. 4), zobrazuje strukturu autorů uváděných v ročence.

Tabulka 4: Struktura autorů v ročence

Národnost	Poměr autorů
SSSR	18%
USA	18%
Francie	9%
Itálie	9%
Polsko	9%
Německo	6%
Spojené království	3%
Brazílie	3%
Dánsko	3%
Írán	3%
Irsko	3%
Japonsko	3%
Mexiko	3%
Řecko	3%
Srbsko	3%
Španělsko	3%

Zdroj: vlastní šetření

Z tabulky je zřejmé, že výběru redakce vévodí sovětsí a američtí autoři následovaní frankofonními autory společně se skupinou italských a polských literátů. Větší prostor je pak věnován ještě autorům německým. Ostatní národnosti jsou zastoupeni přibližně ve třech procentech, což v případě ročenky znamená uvedení jednoho autora dané národnosti.

¹⁴⁶ Tamtéž.

Struktura autorů uváděných ve vybraném období (tj. 1960–1969) v časopise Světová literatura se této podobá, avšak je v jistých oblastech odlišná (viz Tabulka č. 5).

Tabulka 5: Struktura autorů v časopise

Národnost	Podíl autorů
SSSR	18%
Francie	18%
USA	12%
Itálie	7%
Polsko	6%
Spojené království	6%
Německo	5%
Španělsko	4%
Rakousko	3%

Zdroj: vlastní šetření

Největší prostor byl na stránkách časopisu Světová literatura na základě kvantitativní analýzy věnován autorům ze Svazu sovětských socialistických republik, avšak i francouzští autoři dosáhli bezmála 18procentního zastoupení. Američtí autoři tak byli na rozdíl od ročenky až na třetí pozici. Italští, polští, angličtí, němečtí, španělští i rakouští autoři pak byli taktéž častěji uváděni, tvořili tedy více než 3% ze všech národností autorů, jejichž texty redakce časopisu Světová literatura v letech 1960–1969 publikovala.

Pro úplnost je potřeba dodat, že s méně než tříprocentním zastoupením pak byly publikovány texty autorů z těchto zemí: Japonsko, Maďarsko, Jugoslávie, Island, Argentina, Brazílie, Chile, Turecko, Dánsko, Indie, Švédsko, Švýcarsko, Rumunsko, Bulharsko, Finsko, Irsko, Kuba, Mexiko, Nizozemsko, Řecko, Slovinsko, Austrálie, Belgie, Guinea, Írán, Kanada, Kolumbie, Nikarague, Norsko, Portugalsko, Salvador.¹⁴⁷

Na základě výše uvedených informací lze konstatovat, že časopis Světová literatura ovlivnil vydávání překladové literatury v Československu v šedesátých letech, zvláště pak v rámci nakladatelství Státního nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, od roku 1961 Státního nakladatelství krásné literatury a umění a od roku 1966 Odeonu. Jeho editorská činnost se odrazila, jak do publikace textů v časopise, tak do vydávání celých samostatných titulů, což je zřejmé z výše zmiňovaného bibliografického soupisu. Je také zřejmá tendence převahy prozaických textů, které ale ve velké míře doplňovali významní světoví básníci. Drama jako literární druh pak bylo na stránkách časopisu zastoupeno nejméně, avšak ne zanedbatelně.

¹⁴⁷ Vlastní šetření

Závěr

Cílem této práce bylo prokázat, jaký byl vliv časopisu Světová literatura na knižní vydání překladové literatury v kontextu doby, ten byl zkoumán na základě jeho obsahové analýzy. Vzhledem ke struktuře zahraničních autorů, jejichž texty byly publikovány v tomto periodiku, tak jak vyplynulo z kvantitativní analýzy, lze uvést, že časopis Světová literatura se významně zasloužil o udržení a rozšíření povědomí o širokém spektru autorů. Výraznou měrou pak přispěl v oblasti angloamerické literatury, jíž byla věnována alespoň stejná pozornost jako literatuře sovětské, a to navzdory vážným ideologickým předsudkům, které lze demonstrovat na příkladu Allena Ginsberga, jehož tvorba byla na stránkách časopisu Světová literatura (či ve zmiňované ročence) i po jeho návštěvě Československa v roce 1965, která skončila jeho vyhoštěním ze země. Kromě Ginsberga představila redakce časopisu Světová literatura mnoho dalších amerických autorů, kteří se tak na stránkách periodika společně s francouzskými autory objevovali vedle ideologicky nezávadné sovětské literatury nejčastěji. Proto se také část práce zabývala obrazem zástupce francouzské literatury, Alberta Camuse v časopise Světová literatura. Zároveň bakalářská práce představila časopis *Světová literatura* a jeho strukturu i grafické zpracování.

Na recenzních textech je také možné vnímat vývoj názorů českých osobností na autory či literární skupiny. V rámci zkoumaného období se však tyto názory výrazně neměnily a k angloamerickým autorům byl chován obdiv, leč v některých případech s jistým odstupem, který působí, jakoby si autoři těchto text neodvažovali zcela otevřeně hodnotit pravděpodobně s ohledem na problematiku oficiální ideologie státu. V roce 1969 se i přesto stal časopis Světová literatura předmětem cenzury, a tak některé texty nebyly v opraveném čísle zařazeny vůbec a jiné vyšly až později. Vliv na vydávání překladové literatury tedy časopis Světová literatura nesporně měl, což se odrazilo zvláště na činnosti Státního nakladatelství krásné literatury, hudby a umění později Odeonu, ale socialistický systém s jeho cenzurními zásahy kontroloval publikační činnost.

Další podrobnější analýza vlivu časopisu Světová literatura na vydávání překladové literatury v Československu v šedesátých letech by vyžadovala analýzu všech titulů překladové literatury vydaných v zemi ve vybraném období ve všech nakladatelstvích. Pak by byla vhodná komparace struktury vydávaných děl a autorů a se strukturou autorů představovaných v časopise Světová literatura.

Summary

To sum up, the main objective of this thesis was to prove, what the influence of the World Literature magazine was in area of publishing translations in the context of 1960s. This influence was explored on the base of content analysis of this magazine. According to the structure of authors whose texts were published in this periodical (found by the quantitative analysis), it is possible to claim that World Literature magazine had important role in spreading ideas and offering knowledge of broad spectre of foreign authors. It significantly developed area of English and American literature, which proceeded to the same level as Soviet literature, despite of the attitude of ideology, which can be demonstrated on the example of Allen Ginsberg, whose works were published in World Literature even after his visit of Czechoslovakia in 1965, which ended by his banishment. Except for Ginsberg the edition of World Literature introduced many other American authors together with French. Those were the most frequent authors published in World Literature except for Soviet authors. That is why the thesis was concerned about Albert Camus, as a representative of French literature. The thesis also introduced World Literature magazine and its structure and graphic.

The critiques published in the periodical allow us to notice a development in opinions of Czech authors concerning foreign writers and literary groups. During analysed period of time these opinions did not change a lot. American authors were admired, however in possible borders of official socialistic ideology. In spite of this, the magazin was censored in 1969, which means that some text were published later and some of them were not published at all. Undoubtedly World Literature magazin had an influence on publishing translations, which could be demonstrated on the activity of its publisher (later Odeon). Nevertheless socialistic system still had control over publishing as a censor.

More detailed analysis of World Literature's influence on publishing foreign writers in Czechoslovakia would require broader analysis of all titles of foreign literature published in Czechoslovakia during 1960–1969 by all publishers. Its results then should be compared with results of the content analysis accomplished in this thesis.

Použitá literatura

Pramen

Světová literatura. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, (hudby) a umění (Odeon), 1960–1969, roč. 5–14, č. 1–6.

Soupis bibliografických citací

BROUKALOVÁ, Zdena. *Světová literatura 1956 – 1965: bibliografický soupis*. Praha: Odeon, 1967. 379 s.

BROŽ, František. *Česká a světová literatura v datech*. Brno: Host, 2005, 367 s. ISBN 80-7294-174-7.

COTTLE, Simon, HANSEN, Anders, NEGRINE, Ralph, NEWBOLD, Chris. *Mass Communication: Research Methods*. New York: Palgrave, 1998. 350 s. ISBN 0-333-61710-X.

CULLER, Jonathan D. *Krátký úvod do literární teorie*. Vyd. 1. Brno: Host, 2002, 168 s. Teoretická knihovna, 1. ISBN 80-729-4070-8.

DENEMARKOVÁ, Radka. Zlatá šedesátá: česká literatura a společnost v letech tání, kolotání a zklamání : materialy z konference pořadané Ustavem pro českou literaturu AV ČR, 16.-18. června 1999. Vyd. 1. Praha: Ustav pro českou literaturu AV ČR, 2000, 420 s. Edice K, sv. 5. ISBN 80-857-7827-0.

DOKOUPIL, Blahoslav. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945–2000*. Brno: Host, 2002. 334 s. ISBN 80-7294-041-4.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

Host. Brno: Host, 2003, roč. 22, č. 3.

JANOUSĚK, Pavel a kol. *Přehledné dějiny české literatury, 1945-1989: na základě Dějiny české literatury, 1945-1989, sv. I-IV*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 487 s. ISBN 80-200-2057-8.

JANOUSĚK, Pavel a kol., ed. *Dějiny české literatury 1945-1989*. Praha: Academia, 2008. 692 s. ISBN 978-80-200-1583-9.

KAUTMAN, František. *Franz Kafka*. Praha, 1999. Dostupné z: <http://www.kafkamuseum.cz/ShowPage.aspx?tabindex=3&tabid=5>

Kolektiv autorů. *Světová literatura 10 1956 – 1965*. Praha: Odeon, 1966. 462 s. ISBN 01-059-66

MILES, Barry. *The Beat Hotel: Ginsberg, Burroughs and Corso in Paris, 1957-63*. 1. publ., Editor Luboš Snížek. Překlad Jan Zábřana. London: Atlantic, 2012, 362 s. ISBN 19-038-0914-2.

Souvislosti. 2003, roč. 14, č. 1–2.

ŠPIRIT, Michael a Vladimír NOVOTNÝ. *Ztráty a nálezy: 50. a 60. léta v české literatuře*. Praha: Památník národního písemnictví, 1998. 195 s.

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

ZÁBRANA, Jan. *Potkat básníka: eseje a úvahy*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1989. 489 s. ISBN 80-207-0936-3.

Internetové zdroje

Albert Camus: Prostě rebel. *Festival spisovatelů Praha* [online]. Praha, 2010 [cit. 2017-05-09]. Dostupné z: <http://www.pwf.cz/archivy/autori/albert-camus/cz/>

Historie. *Časopis HOST* [online]. Brno: Host, 2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://casopis.hostbrno.cz/o-nas/historie>

Ljubomír Oliva. *Filmová databáze* [online]. 2015 [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/44027-ljubomir-oliva.html>

MÍKOVÁ, Kamila. Petr Pujman. *Slovník české literatury* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2006 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=853>

ŠPIRIT, Michael. Josef Škvorecký. *Slovník české literatury* [online]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2013 [cit. 2017-05-2]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=439&hl=josef+%C5%A1kvoreck%C3%BD+>

Seznam příloh

Příloha A: Souhrnná tabulka autorů a recenzentů publikovaných v SL v letech 1960–1969 (tabulka)

Přílohy

Příloha A: Souhrnná tabulka autorů a recenzentů publikovaných v SL v letech 1960–1969 (tabulka)

zahraniční autor	text	recenzent	číslo
A. E. Baconsky	Útěk; Nejvyšší; Rovnodennost bláznů		1(1969)
A. M. Matutová	Špindíra, Fausto		2(1962)
Adam Schaff	Filosofie člověka		2(1964)
Adolf Rudnicki	Med a sůl		1(1961)
Agatha Christieová	Svědék pro obžalobu		2(1962)
Aimé Césaire	Trpký čas		2(1963)
Akira Kurosawa	Akira Kurosawa, „císař japonského filmu“; Žít	Ljubomír Oliva	2(1967)
Alain Jouffroy	Cesty střel		1(1969)
Alain Robbe-Grillet	O Robbe-Grilletovi a také jiných; Okamžiky; Alain Robbe-Grillet, teoretik nového románu	Petr Pujman	3(1961); 6(1963); 4(1965)
Alan Silitoe	Osamělost přesporního běžce		2(1961)
Albert Camus	Němí, Host; Pozůstalost revoltujícího spisovatele; Odpadlík, aneb zmatení ducha	Ivan Sviták	2(1960), 1(1963); 6(1964)
Albert Maltz	Obrazy		1(1962)
Albertine Sarrazinová	Ještě o mě uslyšíte aneb Albertine Sarrazimová se loučí s vězením; Několik listů z korespondence Albertiny Sarrazinové	Alena Ondrušková	5(1967); 1(1969)
Alberto Moravia	Alberto Moravia, Nuda	Drahomíra Olivová	2(1963)
Aldo Giuliani	Skupina		5(1968)
Aldous Huxley	Mladý Archimedes, Líčidlo, Obchůdek s knihami		4(1960)
Aldridge	Angličtí romanopisci o Egyptě	Zdeněk Vančura	4(1962)
Alexander Calder	Alexander Calder	Ludmila Vachtová	5- 6(1969)
Alexander Kluge, Anita G	Odumření jednoho postoje; Seismografy Alexandra Kluga	Ludvík Kundera	3(1968)

Alexandr Dovženko	Z deníku Alexandra Dovženka		2(1963)
Alexandr Fadějev	Dopisy, Alexandr Fadějev	Konstantin Fedin	5(1960)
Alexandr Grin	Pension		1(1962)
Alexandr Kušner	Noční stráž		5(1967)
Alexandr Michailovič Borščagovskij	Hledání mladé prózy		1(1963)
Alexandr Solženicyn	Solženicynův román Rakovina; Případ na stanici Kečetovka; Matronina chalupa	Pavel Líčko	4(1968); 5(1963)
Alexandr Tvardovskij	Kamnáři, Za dálkou dálka		2(1960)
Alfonso Henriques Lima Barretto	Muž, který uměl Jávánsky		1(1966)
Alfred Kazin	Svěděk střetnutí		6(1968)
Allain Jouffroy	Vyhlášení nezávislosti, Ze sbírky Střelba Lukem, Básníci v letech 1945/1965 ve hře je svoboda		4(1966)
Allan Sillitoe	Hadrářova céra		2(1964)
Allen Ginsberg	Báseň Raketa; Kadiš a jiné básně; Poznámky ke knize kvílení a jiné básně; Allen Ginsberg; Laurence Ferlinghetti	Jan Zábrana; Ludvík Souček	5- 6(1969); 6(1963); 4(1960)
Amado	Amadovi „Staří námořníci“	Zdeněk Hampejs	4(1962)
Anatol Stern	Anatol Stern, Tajemství básníka	Karel Málek	4(1960)
Anatole Broyard	Nedělní oběd v Brooklynu		1(1962)
Anatolij Gladilin	Kronika z časů Viktora Podgurského		1(1960)
Anatolij Ivanov	Alčiny písně		5(1961)
Anatolij Pristavkin	Malé povídky	Ludmila Dušková	3(1960)
André Breton	Opovržlivé vyznání; Volná láska		4(1965); 2 1966
André Du Bouchet	V zejícím žáru		5(1968)
André Malraux	André Malraux a jeho Antimemoáry	A. J. Lhiem	4(1968)
André Pieyre de Mandiargues	Na okraji; Z krysy syn		1(1968), 2(1968); 4(1965)
André Stil	Ptáci		3(1961)
Andrea Zanzotto	Prorocství či paměti či nástěnné noviny; Všední dny		3(1969)
Andrej Belyj	Stříbrný holub		4(1969)
Andrej Bitov	Velikánský balón		2(1964)
Andrej Platonov	Džan		6(1966)
Andrej Vozněsenski	Parabola; Pošta s verši		1(1961), 3(1964)
Andrés Riviera	Rozený voják		5(1961)

Andrzej Brycht	Výlet Auschwitz – Birkenau		4(1967)
Angličtí autoři	Hlas anglické dělnické třídy	Zdeněk Vančura	5(1962)
Anna Achmatová	Amedeo Modigliani		6(1966)
Anne Philipová	Co trvá vzdech		6(1964)
Antoine de Saint Exupéry	Letec a živly; Kapitoly z Citadely		1(1964)
Antun Šoljan	Dvě krátké povídky pro mou generaci		2(1968)
Arkadij Lvov	Soud		3(1968)
Armand Gatti	Ohrada		1(1963)
Arthur C. Clarke	Lehký úpla		6(1964)
Arthur Miedzyrzecki	Robinsonova smrt		3(1966)
Arthur Miller	Stíny bohů; Ztracenci, Poznání; Po pádu		1(1960), 3(1962), 1(1967); 1(1965)
Artom Vesjolyj	Ohnivě řeky		5(1967)
Artur Marya Swinarski	Alcestin návrat		5(1960)
Banaphul	Prózy		5(1963)
Baševiz Jizchok Singer	Ševčíci		4(1962)
Beatníci	Pound a Beatníci; Případ Beatníci; Bez minulosti a budoucnosti	Jan Zábrana; Raisa Orlová – Lev Kopelev	1(1969); 5(1969)
Bella Achmadulinová	Struna; Můj rodokmen		4(1963); 1(1965)
Benny Andersen	Buřinka v nás		6(1966)
Beppe Fenoglio	Pan starosta; Goliáš		4(1967)
Bernard Malamud	Volba povolání; Moje nejmilejší barva je černá; Německý uprchlík		4(1965)
Bernardo Verbitski	Bernardo Verbitski (průřez dílem)	Eduard Hodoušek	2(1962)
Bertillón	Bojovat znamená chtít dosáhnout štěstí	Miloš Veselý	6(1962)
Bertold Brecht	Legenda o mrtvém vojákovi; Matka		1(1961); 3(1961)
Bill Brandt	Stíny a světlo Billa Brandta	Anna Fárová	3(1967)
Bimal Mitra	Nenapsaná povídka		6(1967)
Bogomil Rajnov	Jungírau, A modré květy		6(1960)
Boris Balter	Přerušení jízdy		3(1966)
Boris Kornilov	Vernisáž léta		5(1961)
Boris Pasterňak	Pasternakova symbolická autobiografie	Jiří Honzík	1(1969)
Boris Pilňak	Boris Pilňak, Třetí metropol	Jiří Zuzánek	2(1966)
Boris Vian	Mejdan u Léobilla, Malé zastavení, Snivý výtržník Boris Vian	Radovan Krátký	1(1967)
Bozorg Alaví	Padesát tři		1(1962)
Brendan Behan	Ostrov, New York		4(1965)

Brian Fried	Stará huť		6(1964)
Bruno Schulz	Bruno Schulz; Traktát o manekýnech; Skořicové krámy	Otakar Bartoš	5(1963)
Bulat Okudžava	Ahoj, Študente		1(1963)
Calvert Casey	Milostný román		2(1966)
Camilo José Cela	Doña Concha		3(1965)
Carlo Casola	Učitelka		6(1967)
Carlo Emilio Gadda	Ohně v Keplerově ulici, Neděle, Venkovská nevěsta, Matka		2(1967)
Carlo Salinari	O problematice románu		4(1961)
Carlos Droguett	Bandita Eloy		5(1968)
Carlos Drummond de Andrade	Tulák mezi dvěma jízdami řády, Svět vstoupivší k nám do prázdné hodiny, Obracím se k člověku		4(1961)
Carlos Fuentes	Aura		5(1965)
Carson McCullersová	Balada o smutné kavárně		4(1964)
Cesare Pavese	Řemeslo žít		5(1964)
Claude Mauriac	Rozhovor		1(1966)
Claude Roy	Obrana literatury		2(1969)
Claude Simon	Cestami porážek Clauda Simona	Alena Ondrušková	4(1966)
Colin MacInnes	O městě >>Piků<< komicky a vážně	Petr Pujman	1(1960)
Conrad Aiken	Logos v páté Avenue		4(1963)
Curzio Malaparte	Epilog Curzia Malaparta; Realistická absurdita, Mor	Jaroslav Pokorný; Radovan Krátký	1(1960); 3(1966)
Cyprián Nordwid	Chopinův klavír		3(1967)
Czesław Miłosz	Začarovaný Guccio		2(1969)
D. A. F. De Sada	Sadův ateismus, Rozhovor kněze a umírajícího, Augustina de villeblanche aneb strategie lásky; Markýz de Sade	Lubormír Sochor; Jindřich Štýrský	4(1966); 5(1969)
Dadaisté	Dada panoráma	Ludvík Kundera	4(1966), 5(1966), 6(1966)
Dane Zajc	Jazyk ze země		6(1967)
Daniel Granin	Zajatci		3(1965)
Daniil Granin	Místo pro pomník		3(1967)
Dashiell Hammet	Muž, který stál v cestě		3(1962)
Diane di Prima	Konverzace		1(1964)
Dino Buzzati	Tatarská poušť		3(1968); 4(1968)
Dino Buzzati	Sedm poschodí		6(1964)
Dino Campana	Noc		1(1967)
Dobrica Ćosić	Odhalení		4(1963)
Donald Barthelme	Zpráva; Několik okamžiků ze sna a z procitnutí		5(1968)
Dumitru Radu	Touha		5(1966)

Popescu			
Durrel	Angličtí romanopisci o Egyptě	Zdeněk Vančura	4(1962)
Dylan Thomas	Doktor a běsi		2(1960)
Eduard Šim	Červená kalina	Ludmila Dušková	3(1960)
Edvard Kocbek	Zděšení		3(1967)
Edward Stachura	Plynutí času; Střežte mě, milé červánky		5(1965)
Elia Kazan	Kazanova Amerika; Ameriko, Ameriko!	Ljubomír Oliva	5(1964)
Elio Pagliarani	Komunikace poezie		5(1964)
Eliseo Diego	Temná nádhera		6(1967)
Elsa Trioletová	Rozhovor s ukázkami	A. J. Lhiem	5(1966)
Emilio Vedova	Stránky deníku		5(1968)
Emmanuel Roblés	Jednoho slunečného rána		6(1964)
Emmanuil Kazakevič	Otcův příjezd		6(1964)
Enrique Lihn	Ze skutečného světa		5(1968)
Erich Arendt	Nad ostrovem noc		6(1960)
Erich Marie Remarque	Tři kamarádi		1(1961); 2(1961); 3(1961)
Erich Weinert	Věčný poutník		1(1961)
Erik Lindegren	Muž bez cesty		1(1967)
Ernest Bryll	Žárlivost		1(1966)
Ernest Hemingway	Krátké štěstí Francise Macombera, Literární kritika a sebevražda Ernesta Hemingwaye; Pohyblivý svátek; Proč to byl velký vypravěč	Josef Škvorecký	4(1962); 1(1965); 2(1965); 3(1965); 4(1965); 5(1965); 6 (1965)
Ernesto Cardenal	Pro Claudii		4(1967)
Ernsr Něživěstnyj	Nový Ernst Něživěstnyj	Dušan Konečný	5(1967)
Ernst Jandl	Nové trendy v rakouské poezii		4(1966)
Erwin Strittmater	Erwin Strittmater: Divotvorce	Kamila Jiroudková	5(1960)
Eugéne Ionesco	Pozdravy; Drobyty deníku	Radovan Krátký	6(1960); 2(1968)
Eugenio Montale	Motýl Dinafdu; Anglický roh		5- 6(1969); 3(1965)
Evelyn Waugh	Pardálův návrat		2(1969)
Ewa Lipská	Z deltoudů času		6(1968)
Ezra Pound	E.P. - Data a informace, Cantos a jiné básně; Pound a Beatníci	Jan Zábrana	2(1967); 2(1969)
F. M. Esfandiaryho	Téma Východ – Západ v románu F. M. Esfandiaryho	Věra Kubíčková	3(1968)
F. Saganová	Nádherná oblaka, nový román F. Saganové	Siné	2(1962)
Fayad Jamis	Prázdné ulice Paříže		1(1965)

Federico Fellini	Felliniho Sladký život – skutečnost, kniha, film; 8 ½; Moje Rimini	Jaroslav Pokorný	2(1961); 6(1963); 6(1968)
Félix Pita Rodriguez	Ten dlouhý úkol naučit se umírat		6(1964)
Fernanda Pivanová	Vodíková hrací skříň		5- 6(1969)
Fernando Scianna	Náboženské slavnosti na Sicílii		1(1966)
Flannery O'Connorová	Soudný den, Zjevení		3(1967)
Fracis Scott Fitzgerald	Marnotratný syn americké prózy; Poslední magnát	Josef Škvorecký	5(1964); 6(1964)
Franco Lucentini	Záznam o vykopávkách		5(1966)
Frank Tuohy	Adirá a jeptišky		2(1967)
Franz Kafka	Referent úrazové pojišťovny Franz Kafka, Dopis otci, Kafkův „Dopis otci“, Dopisy Felice Bauerové; Nerovné měření sil; O Kafkovské literatuře; Franz Kafka; Úvahy a meditace; Pocta Kafkovi	Oleg Sus, Hemsdorf Klaus, Josef Čermák; Ernst Fischer; Adlof Hoffmeister	4(1960), 6(1962), 4(1968); 1(1961); 4(1964)
Franz Wurm	Břehy v zádech		2(1968)
Fred Urquhart	V Glasgoeě vždycky přší		3(1969)
Fridrich Gorenštejn	Stařenky		1(1968)
Friedrich Achleitner	Dobrá polévka		4(1966)
Friedrich Dürrenmat	Malér		5(1960)
Fulvio Longobardi	Něco jako sláva		1(1967)
Fumio Niwa	Obtížný věk		6(1966)
Gábor Garai	Tanec ohně		1(1964)
Gábor Thurzó	Amen, amen		4(1961)
Gabriela Mistralová	Věci, Smutek, Žena		5(1960)
Gennadij Ajgy	Tady		6(1963)
Georg Heym; Ernst Stadler; Geork Trakl	Poezie německého expresionismu		2(1963)
George Langelaan	Žena z antisvěta		4(1964)
George Saiko	Nejtemnější noc		6(1964)
Georges Arnaud	Želví ostrov piráta Morgana, Hodina s Andreassem Aalborgwm		6(1962)
Georges Perec	Věci; Co je to tam vzadu na dvoře ta kolo s chromovanými řídítky?		5(1966); 4(1969)
Georges Símenon	Chudáka by nikdo nevráždil		5(1962)
Georgi Markov	Georgi Markov tentorkát jako dramatik	Ludmila Nováková	1(1965)
Georgij Vladimov	Kdo jezdí sám		6(1962)
Gerhard Rühm	Bix bez trumpety		4(1966)

Germán N. Rozenmacher	Nesmírný smutek hotelového pokoje; Zlatožlutý kocour; Draví ptáci		6(1968)
Germano Lombardi	Lucemburská zahrada, Kolumbův krajEva Hepnerová		6(1966)
Gilbert Lely	Sade		1(1969); 2(1969); 3(1969); 4(1969); 5(1969)
Giorgio Bassani	Za dveřmi		2(1965)
Giovanni Arpino	Mračno hněvu		1(1964); 2(1964)
Giovanni Giudici	Báseň pro jeden hlas		3(1968)
Giovanni Testori	Zázrak z Roseria		4(1964)
Giuseppe Berro	Giuseppe Berro a trýzeň lidské samoty	Josef Rosendorfský	3(1966)
Giuseppe Ungaretti	Setkání s Ungarettim	Enrico Aillaud	4(1961)
Gleb Gorbovskij	Intelekt v kůži jelení		3(1965)
Gleb Goryšin	Hráz	Ludmila Dušková	3(1960)
Gombrowicz	Gombrowiczova koncepce člověka v groteskním světě	Otakar Bartoš	1(1967)
Gottfried Benn	Nepohodlný básník Gottfried Benn	Ludvík Kundera	2(1968)
Graham Greene	Náš člověk v Havaně, Neviditelní Japonci		1(1960), 2(1960), 6(1966)
Gregorij Semjonov	Sezame, otevři se		5(1964)
Gregory Corso	Armáda; Na rohu		6(1961); 1(1963)
Grigorij Baklanov	Červenec 1941; Neb jsouce hanby nedojdeme		1(1966), 2(1966); 5(1962)
Gudbergur Bergsson	Vyvolená; Předovlední schůze; On		4(1968)
Guillaume Apollinaire	12 z Alkoholů		4(1960)
Guillermo Cabrera Infante	Inventář; Jako v míru, tak i ve válce		5(1967); 1(1963)
Gunnar Ekelöf	Proměna moře		5(1964)
Günter Eich	Chvilé podbělu		1(1968)
Gunter Falk	Slyšitelné		4(1966)
Günter Grass	Album fantastických grotesek Güntera Grasse	Vladimír Kafka	2(1965)
Günter Herburger	Jednotvárná krajiny		3(1966)
Günter Kunert	Kdo by se nedíval rád z okna		2(1965)
Guy Bechtel	Slovník Pitomosti		6(1966)
H. E. Bates	Měsíc ve žních; Půda; Zastávka		2(1963)
H.C. Artmann	Malé verbárium H. C. Artmanna		5- 6(1969)

Hal Porter	Francis Silver; Princezna Jasmína		6(1967)
Halldór Kiljan Laxness	Nový Island		3(1962)
Halldór Stedánsson	Sen na prodej		3(1962)
Hans Arp	Na jedné noze		4(1965)
Hans Bender	Na břehu řeky		6(1967)
Hans Carl Artmann			4(1966)
Hans Magnus Enzensberg	Vznik jedné básně; Verše		3(1963)
Harold Pinter	Návrat domů		4(1966)
Haruo Umezaki	Falešná násada		4(1962)
Heinrich Böll	Bilance; Když válka začala – Když válka skončila; Dopis Heinricha Bölla; Názory Böllova klauna; Klaunovy názory	Vladimír Kafka	2(1963); 4(1963); 3(1964); 5(1965); 6(1965)
Helmut Heissenbüttel	Nová pojednání o lidském rozumu		3(1968)
Henri Chopin	Arivista		3(1969)
Henri Michaux	Velká válka soch		5(1963)
Henry Miller	Pro obscenitu proti pornografii; Z dopisů Anaïs Nin; Úsměv pod provazovým žebříkem; Henry Miller	Jiří Němec, Jan Válek	4(1968), 6(1968); 2(1963)
Henry Moore	Henry Moore	Dušan Šindelář	1(1960)
Herber Wilner	Pan profesor v divočině		6(1967)
Herbert Read	Moderní doba v umění		5(1965)
Hermann Broch	Marginále k dílu Hermana Brocha; Z Vergilovy smrti	Rio Preisner	1(1965)
Himiltsbach	Monidlo; Jménem zákona		6(1968)
Hiroši Noma	Noc automobilů		4(1962)
Honoré de Balzac	Nemoc Honoré de Balzaca	dr. A. Roudinesco	6(1962)
Hugh Mac Diarmid	Verše		4(1962)
Husein Tahmišič	Všechny naše skutečnosti; Otevřené dílo a otázka člověka		5(1965); 6(1968)
Charles Beaumont	Černá země		1(1962)
Charles Dobzynski	Tajemství Françoise Villona		5(1960)
Christa Wolfová	Červnové odpoledne		3(1967)
Christiana Rochefortová	Děti století		2(1963)
Christofer Logue	Anglické písničky		6(1962)
Ijla Erenburg	Nad četbou Čechova, V předtuše jara; Kniha pro dospělé		1(1960); 2(1961)
Ilja Ilf	Ze zápisníků Ilji Ilfa; Ze zápisníků	Jevgenij Petrof	3(1963)
Ilse Achingerová	Zrcadlový příběh		3(1965)
Imre Sarkadi	V bouři		4(1965)
Ineko Sata	V továrně na karamely		4(1962)

Ingeborg Bachmannová	Z frankfurtských přednášek; Dobrý bůh z Manhattanu		6(1968); 3(1969)
Ingman Bergman	Láska, smrt a život ve filmech Ingmana Bergmana	Ljubomír Oliva	5(1963)
Irdus	Piké na rubáš		6(1963)
Irina Greková	Laboratoř číslo deset		5(1965)
Irwin Shaw	Po francouzsku, Tenkrát ve třech		4(1966)4
Isaac Asimov	Pocit moci; Všechny starosti světa		4(1967)
Isak Dinesen	Nesmrtelný příběh		6(1960)
Italo Calvino	Krádež v cukrárně; Slepice v dílně; Měsíc a GNAC		4(1963)
Ivan Drač	Orchestr nadějí		2(1963)
Ivan Gorjan Kovačič	Jáma		3(1962)
Ivan Raos	Měly by se zachovat zelené světlušky		5(1963)
Ivo Anšrić	Mila a Prelac, Bufet „Titanic“		6(1962)
J. M. G. Le Clézio	Terra amata; Materialistická extáze		4(1968)
J. P. Donleavy	Nejsmutnější léto Samuela S		2(1969)
J.A. Baragano, F. Jamis, N. Tejera, R. F. Retamar	Výbor z mladé kubánské poezie		1(1962)
J.D.Salinger	Kdo chytá v žitě		3(1960), 4(1960)
J.S.Puig	Bojovat znamená chtít dosáhnout štěstí	Miloš Veselý	6(1962)
Jack Kerouac	Sartori v Paříži; Říjen v železniční zemi		5(1967); 3(1961)
Jacques Ferron	Buddhista; Martina; Lvoun; Návrat do Kentucky; Smrt staříka		4(1967)
Jacques Vaché	Dopisy z války		4(1965)
Jacques-Stephen Alexis	Romancera hvězdám		4(1963)
Jaime Gil de Biedna	Druzi z cest		5(1960)
Jakov Lind	Duše z dřeva		6(1966)
James Baldwin	Dopis z jedné oblasti v mém mozku		3(1965)
James Dickey	Pád		1(1968)
James Joyce	Z komorní hudby; James Joyce, A dále tedy	Otto Bihalji Merin; Zdeněk Urbánek	1(1966)
James Purdy	Sáhnete jen po klobouku		1(1962)
James T. Farrel	Počítání vln		1(1966)
Jan Wolkers	Osmá morová rána, Vosy		3(1967)
Jannis Ritsos	Most, Výpovědi		3(1960), 5(1962)
János Elbert	Káján a Hihi		5(1961)

Janusz Krasiński	Takové slunce; Tři sta čtyřicet devět soudců		1(1964)
Jaroslav Iwaskiewicz	Povídka se psem		6(1964)
Jasunari Kawabata	Město Jumiura		4(1962)
Jean Dutourd	Jean Dutourd, moderní klasik	Věra Dvořáková	5(1964)
Jean F. Brierre	Náramky bolesti, Rozhovory s Pasolinim		6(1961)
Jean Follain	Podívaná světa		4(1969)
Jean Kanapa	Soldati, soldati!		5(1963)
Jean Luc Godard	Jean Luc Godard Enfant Terrible	Ljubomír Oliva	1(1966)
Jean Oberlé	Utrillo a Montmartre		1(1960)
Jean-Calude Hémerly	Diktát		4(1966)
Jean-Claude Carriere	Slovník Pitomosti		6(1966)
Jean-Paul Dadelsen	Prostor moci		3(1964)
Jean-Paul Sartre	Slova; Sartre a kubánská revoluce		1(1965); 2(1965)
Jean-Pierre Duprey	Já neměl uváznout nohama v této galaxii		1(1967)
Jerzy Harasymowicz	Návrat do země lahodnosti		1(1962)
Jerzy Lovell	Putování do života		2(1963)
Jesús Fernandés Antos	Chlapec s ostříhanou hlavou		5(1960)
Jesús López Pacheco	Syn		2(1967)
Jevgenij Zamjatin	Vysoká voda		2(1969)
Jevhen Hucald	Kláva, matka pirátů		6(1964)
Joao Antonio	...aniž požádáš statku jeho		3(1967)
Joao Cabral de Melo Neto	Seriál		4(1965)
Joao Guimaraes Rosa	Třetí břeh řeky, Bratři Dagobéové; Příběhy		4(1966); 5(1969)
Jóhannes Hlegi	Rybáři plují		3(1962)
John Steinbeck	Nad posledním románem Johna Steinbecka (The Winter of our Discontent)	Jaroslav Schejbal	5(1962)
John Updike	Čekání; Zítra a zítra a tak dále; Holubí pířka; Žádostiv ženy		6(1968); 5(1963)
John Wyndham	Pawleyovy výlety; Čertovo kopýtko		4(1968)
Jochen Ziem	Pro mne žádná milostná píseň, Prvního napadají psi		4(1962)
Jón Dan	Mokrý louky na Suchopýřím ostrově		3(1962)
Jónas Árnason	Skrín		3(1962)
Joram Kaniuk	Vyprahlá země		4(1965)
Jordan Radičkov	Povídky		6(1962)
Jordan Radičkov	Poslední léto		1(1966)
Jorge Gullién	Krev v řece		2(1964)

Jorge Luis Borges	Jorge Luis borges; Kovárna snů	Kamil Uhlíř	3(1964)
Jorge Onetti	Každému to nemusí vyjít, Staré časy		5(1961), 1(1967)
Jorge Semprun	Válka skončila		4(1967)
José Augustin Goytisolo	Rozjasnění		5(1960)
José Cabanis	Bitva o Toulouse		3(1967)
José Cardos Pires	Vandráci		6(1964)
José Martinez Sotomayor	Tympánista		6(1964)
Josif Brodskij	Stanice v poušti		5- 6(1969)
József Lengyel	Čarodějník		2(1964)
Juan Garcia Hortelano	Caudinské soutěsky		5(1967)
Juan Gelman	Neznámé zvíře poezie táhne městam		4(1968)
Juan Goytisolo	Zpytování svědomí; Nírjanské úhory		5(1968); 4(1961)
Jukio Mišima	Pozdrav lodi, Opat chrámu Šiga a jeho láska, Sedm mostů		4(1962). 5(1967)
Jules Laforgue	Smutné sály krásné duše; Sólo lúny		2(1969); 2(1961)
Julian Kawalec	Černé světlo		4(1966)
Julian Semjonov	Buldozerista Žora	Ludmila Dušková	3(1960)
Julian Strykowski	Hostinec života Juliana Strykowskeho	Sergej Machonin	5(1967)
Julien Gracq	Marginále		2(1969)
Julio Cortázar	Zvětšnina; Jižní dálnice		3(1968)
Jürgen Becker	Na konci neurčitých dnů		5(1966)
Jurij Kazakov	Sám; Nocleh; Všechny cesty vedou k Rimmě	Ludmila Dušková	3(1960); 1(1965); 6(1964)
Jurij Kuranov	Léto na severu	Ludmila Dušková	3(1960)
Jurij Trifonov	Vítěz nad Švédy, Cesty v poušti, Let, Přesýpací hodiny, Brýle, Před pěti lety, Máky, V paprscích slunce; Konec žízně	Ludmila Dušková	3(1960), 1(1962); 3(1964); 4(1964)
Karl Mundstock	Až do poldsedního muže		4(1961)
Karl Shapiro	Polní pošta		2(1960)
Károly Szakonyi	V mlze na jezeře		4(1967)
Kazimierz Wyka	Cesta do nemožna		3(1965)
Kéita Fodéba	Africké svítání		1(1961)
Kennan Fearing	C jako civilizace		4(1961)
Kennet Rexroth	Ta světla na nebi jsou hvězdy		1(1965)
Kenzaburó Óe	Chov		3(1966)
Klaus Rifbjerg	Osvobození		3(1969)

Konstantin Paustovskij	Setkání s Paustovským; Sběratel; Kapitoly z druhého dílu zlaté růže	Jurij Kazakov	5(1964); 3(1962)
Kornel Filipowicz	Můj přítel a ryby		4(1964)
L. S. Rámámirtam	Živé prsty; Zelený sen		4(1965)
L.F. Célin	Umění bez víry v člověka	Petr Pujman	2(1962)
L.S.Vygotskij	Anatomie a fyziologie povídky		3(1967)
Lajos Mesterházi	Don Juan aneb Pravda		4(1961)
Laurence Ferlinghetti	Lunapark myslí, Experimentální popis večere dávané u příležitosti obžaloby presidenta Eisenhowera; Laurence Ferlinghetti	Ludvík Souček	4(1960)
Laurence Sterne	Život a názory pana Tristana Shandyho, Laurence Sterne	Viktor Sklovskij	1(1960), 2(1960), 3(1960), 4(1960), 5(1960), 6(1960), 1(1961), 2(1961), 3(1961), 4(1961)
Le Roi Jones	Zastávka na noc		1(1963)
Leo Szilard	Hlas delfinů		4(1969)
Leonid Leonov	Útěk Mr Mac Kinlaye	M .Drozda	2(1962)
Leonid Pervomajskij	Z Písňe písní, Místo veršů o lásce		4(1960), 5(1961)
Leopoeld Buckowski	Hodina a mistr hodinářský		3(1968)
Leslei A. Fielder	Nahý kroket		2(1966)
Leszek Kolakowski	Z nebes klíče		6(1966)
Libero Bigiaretti	neděle		1(1968)
Lina Kostenková	Verše		3(1962)
Lionel Davis	Úloha individualisty v dějinách		4(1960)
Lisandro Otero	Modrá fordka		4(1965)
Louis Aragon	Básníci, Aragon a básnická tvorba; Vždyť o člověka běží přec	Jean Varloot	2(1962); 3(1961)
Louis Aragon	Oidipus		2(1966)
Lucio Fontana	Lucio Fontana	Ludmila Vachtová	3(1969)
Lucio Mastronardi	Reklamní panáči		4(1965)
Luis Goytisolo-Gay	Za městem		1(1961)
Luis Pico Estrada	Stará Evropa, Sváteční den		5(1961)
Lygia Fagundes Tellesová	Gaby		1(1968)
M. A. Džamalzáde	Jak jsem se stal politikem		1(1962)
Maja Ganinová	Šťestí		4(1968)
Malcolm Lowry	Přítomnost Pompejí		3(1964)

Manfred Bieler	Můj příběh; Narozeniny mého otce; Zimní krajinka; La-la-la; Konečně to víme; Kybernetická odpověď; Přechod přes hranice		2(1963); 2(1966)
Marcelin Pleynet	Krajiny ve dvou		3(1967)
Marcelo Ravoni	Argentinská autobiografie		5(1961)
Marek Nowakowski	Kotel		1(1965)
Marguerite Durasová	Má láska Hirošimo		1(1962)
Maria Judite di Carvalho	Tenkrát jí říkali Anica		3(1966)
Marie-Claire Blaisová	Jedno roční období v Emanuelově životě		6(1967)
Marina Cvětajevová	Marina Cvětajevová, Poéma konce	Jana Štroblová	4(1966)
Mario Benedetti	Neuvěřitelné, co se to dnes děje		2(1966)
Mario Dionisio	Hvízdající muž		4(1967)
Mario Picchi	Řím ve dne		3(1965)
Mario Spinella	Pop-art Maria Spinelly	Alena Hatmanová	1(1969)
Mario Tobino	Negace a nesmrtelnost		3(1969)
Marta Trabová	Letní obřady		5- 6(1969)
Martin A. Hansen	Voják a dívka		1(1966)
Martin Walse	Hezké vítězství		6(1964)
Mary McCarthyová	Plevel		3(1966)
Matthew Gregory Lewis	Mnich		1(1968), 2(1968), 3(1968); 4(1968); 5(1968), 6(1968)
Maurice Blanchot	Nesnadný esejist; Dílo a sdělení	Jan Řežáč	3(1965)
Maurice Druon	Blondýna; Černý princ		1(1964)
Melih Cevdet Anday	Verše		4(1963)
Merce Rodoredová	Moře; Dopis; Sál loutek		2(1969)
Mhnet Seyda	Počkej, já to napíšu		3(1969)
Mieczislaw Jastrun	Životopis psaný tužkou		2(1965)
Miguel Angel Asturias	Víkend v Guatemale, Všichni to byli Američané		4(1960)
Miguel Delibes	Ořešáky		5(1963)
Michail Bulgakov	Pilát Ponstský		6(1967)
Michail Lukonin	O básníkovi, který pořád začíná znovu; Verše dálkových tras	Jiří Taufer	2(1964)
Michel Butor	Michel Butor, člověk ve světě, který málem šlí; Před očima Herkulovýmá	Jan Vladislav	4(1963)
Michel de Ghelderode	Tajuplný Michel de Ghelderode, Slepci, Tři herci, jedno drama	Jiří Konůpek	5(1966)
Michel Deguy	Básně poloostrova		2(1968)

Michel Déon	Modrobílý plakát		5(1968)
Michel Leiris	Věk srdci		4(1964)
Michelangelo Antonioni	Filmový svět Michelangela Antonioniho; Červená pustina	Ljubomír Oliva	5(1962); 5(1965)
Michele Pantaleone	Mafie - „bratrstvo zla“		1(1969)
Michele Prisco	Pohlednice		3(1967)
Mika Waltari	Skříňka se zámkem; Anderssenovi; Omyl		5(1963)
Milán Füst	Lomnický štít		4(1961)
Miodrag Bulatovič	Godot přišel; Hrdina na oslu; Dáblové přicházejí		3(1968); 3(1969); 3)1965
Miodrag Pavlovič	Most bez břehů; Černá věž		3(1964)
Miron Bialoszewski	Pokus o přizpůsobení		2(1966)
Mogens Klitgaard	Hnědé uhlé		3(1964)
Mohamed Dib	Tišeji nežli ticho		5(1962)
Momčilo Milankov	O muži a psu		3(1966)
Murilo Rubilo	Králíček Teleco		3(1969)
Mykola Bažan	Trilogie vášní		2(1963)
Nanni Balestrini	Balestriniho román Tristan		5(1968)
Nárájan Gangopátháj	Modrý obzory		1(1960)
Nat Hentoff	Starosta – od slova; starosti		5(1968)
Natalja Tarasenková	Vzdálená příbuzná	Ludmila Dušková	3(1960)
Nathalie Sarrautová	Lež; Román o údělu románu	Petr Pujman	1(1967); 2(1964)
Názim Hikmet	Ještě jsem se nedosytil lásky		2(1962)
Nelly Sachsová	Nejtemnější je barva stesku		3(1967)
Nelson Algerien	Kapitán má špatný spaní		6(1966)
Nicanor Parra	Antibásně a verše salónní		2(1967)
Nicolas Guillén	Básně Veliké zoo, Někde v jaru		3(1962), 6(1966)
Nichita Stanescu	V pravou chvíli		4(1968)
Nina Balestriny Zavěšený kámen			3(1966)
Nina Kostěrinová	Deník Niny Kostěrinové		4(1963)
Norman Mailer	Mailerův americký sen	Antonín Přidal	1(1966)
Oberiu	Svaz reálného umění		6(1968)
Octavio Paz	Všech svatých – svátek mrtvých		3(1963)
Oktay Rifat	Ulice s hřívou		2(1965)
Ólafur Jóh Sigurdsson	Visací zámek		3(1962)
Oles Hončar	Letní noci		4(1960)
Olga Berggolcová	Tragické téma lásky, Pelyněk		5(1966)
Olivia Mannigová	Nevinný věk		2(1968)
Olžas Sulejmenov	Koně jsou nízcí		1(1968)
Oreste del Buono	Třetí osoba		2(1966)

Orhan Veli	Přivírám oči, slyším Istanbul		5(1960)
Osamu Dazai	Villonova žena		4(1962)
Otar Čiladze	Jako bílý měsíc ve vodě		6(1966)
Paavo Haaviko	Obyvatelný hlas		4(1967)
Pablo Armando Fernandés	Ozvěna ticha		1(1964)
Pablo de Rokha	Vysoká horečka		1(1968)
Paddy Chayefsky	Matka		2(1960)
Pär Lagerkvist	Kat		6(1962)
Patrick White	Ušchlé růže		5(1966)
Paul Celan	Oko času		2(1964)
Paul Eluard	Od obzoru jednoho k obzoru všech		6(1960)
Paul Flora	Karikatura		5- 6(1969)
Paul Wiens	Balada o Janu Kohlhasovi		1(1961)
Pavel Vasiljev	Jedna noc		5(1961)
Pavlo Zahrebelnyj	Bílí koně; Koho hledáš v noci, najdeš ve dne		3(1962)
Peter Bichsel	Jde o jeden dům		4(1966)
Peter Handke	Uvítání dozorčí rady; Stanné právo; Příliš netrpělivý mladý muž Peter Handke	Jitka Bodláková	6(1968)
Peter Huchel	Zimní žalm		4(1964)
Peter Matthiessen	Hráči na vinici Páně		1(1967), 2(1967)
Peter Weisse	Velký sen listonoše Chevala; Přelíčení Petera Weisse	Eduard Goldstücker	4(1965); 1(1966)
Petro Panč	Otčenáš		4(1960)
Philip Roth	Čekejte vandaly; Obránce víry		5(1965)
Philippe Sollers	Podivná samota		3(1960)
Pier Paolo Pasolini	Zběsilý život, Rozhovory s Pasolinim	Jean F.Brierre	4(1961), 5(1961), 6(1961)
Pierre Gamara	Vrah dostal Goncourta		1(1964); 2(1964); 3(1964); 4(1964); 5(1964); 6(1964)
Pierre Gaspar	Pierre Gaspar a některé otázky francouzské literatury	J. O. Fischer	2(1964)
Pierre Reverdy	Chuť skutečna		1(1961)
Pierre Seghers	Kameny		5(1965)
Pierre Unik	Verše ze zajetí, Pierre Unik	Georges Sadoul	1(1960)
R. V. Cassil	Největší kapela na světě		1(1962)
Raffaello Brignetti	Pistáciově zelený člun		6(1968)

Randall Jarrell	Muž dělá, co musí		6(1968)
Ranko Marinković	Osamělý život tvůj; Sukně		5(1967); 6(1964)
Raoul Hausmann	Čímázem		5(1967)
Rassul Rza	Barvy		4(1964)
Raul Gonzales Tunon	Stín daleký a lehký jak jedna zem		6(1960)
Raymond Quenau	Literární kuriozity Raymonda Quenaua; Raymond Queneau aneb cvičení stylu; Deštník v dešti deštník leští	Jiří Konůpek; Pierre Daix	3(1966); 2(1965)
Raymond Radiguet	Planoucí tváře		5(1960)
Régis Debray	Případ Debray; Mladý muž, který se vyzná	Stanislav Budín	3(1968)
Reiner Kunze	Třiadvacet variací na téma „pošta“		2(1967)
Reinhard Lettau	Nepřítel, Když projel Potěmkinův kočár, Buldiště, Nezdařilý zábor půdy, Nový jízdní řád		4(1967)
Réjean Ducharme	Réjean Ducharme, člověk, který nechce být pohlčen	Eva Janovcová	2(1968)
Remco Campert	Exel Burnman		5(1966)
Renate Rasprová	Nezdárný syn		1(1969)
René Clair	Úvahy a názory		2(1960)
René Daumal	Černá poezie, bílá poezie		1(1966)
René Char	Bibliotéka v plamenech		5(1962)
Riči Dostřanová	V mlze	Ludmila Dušková	3(1960)
Rid Gračov	Mrak		6(1964)
Richard Matthias Müller	O Německu		1(1967)
Roald Dahl	Mistr světa; Genese a katastrofa; Edward Přemožitel		6(1967)
Robert Desnos	Vidí, jak to dál táhnou stěhovaví koně		3(1960)
Robert Duncan	Benátská báseň		5(1962)
Robert Lowell	Hodina tchořů		6(1967)
Robert Penn Warren	Cirkus v podkroví		1(1968)
Robert Pinget	Acta Clope		3(1966)
Roberto Fernández Retamar	Ze slov zpívajících i bez zpěvu		1(1966)
Roberto Hosne	Čekání		5(1961)
Roger Caillois	Zobecněná estetika		5(1964)
Roger Price	Kreslené hádanky		3(1968)
Roger Vailland	Intimní texty		3(1969)
Rogue Dalton	Je řada na uraženém		5(1964)
Roland Topor	Karikatury		5- 6(1969)
Rosario Castellanosová	Vyprahlost		4(1969)
Ryszard Kapuscinski	Buš v polském vydání		2(1963)

S.M.Ejzenštějn	Stránky ze života		6(1961)
Sádek Hedájat	Zaběhlý pes, Slepá sova, Při čtení Slepé sovy	Jaroslav Průšek	1(1962), 5(1962)
Saint-John Perse	Hle, bydlíte na této straně století; 4 hodiny se Saint- John Persem	Christian Galli	3(1961)
Sait Faik Abasiyanik	Taková pocídka		1(1968)
Salvat Etchar	Salvat Echar; Svět jaký je	Alena Ondrušková	6(1968)
Samuel Beckett	Konec hry; Samuel Beckett aneb Kolotoč zoufalství	Petr Pujman	3(1963)
Sándor Csoóri	Útěk ze samoty		3(1966)
Saul Bellow	Bellowův Herzog	Jan Válek	3(1965)
Sci-fi – západní	Nové mapy pekla	Josef Škvorecký	6(1961)
Sembene Ousmane	Její tři dny		1(1965)
Semen Žurachovyč	Nepříjemnost		4(1960)
Sergej Nikitin	Za bezesné noci	Ludmila Dušková	3(1960)
Shelby Foote	Blues pro trubku		1(1963)
Shirley Jacksonová	Loterie		6(1964)
Simone de Beauvoir	Věk odříkání; Síla věci		5(1968), 4(1964)
Slavko Mihalić	Láska ke skutečné zemi		1(1966)
Slavomír Mrožek	Černé povídky, Slon, Žirafa, Z cesty, Podobenství o zázračném zachránění, Profesor Robert, Veselka v Atomicích 2, Karel, Slawomir Mrožek, Útěk na jih, Moniza Clavierová	Otakar Bartoš	2(1962), 2(1962), 1(1968)
Slobodan Novak	Mezi apoštoly; Abatyše Antonia; O třetím tajemství slavném rozjímáme...; Dva koně s výstrojí; Jižní rozjímání		4(1967)
Stanislaw Dygat	Karneval		4(1968)
Stanislaw Grochowiak	Černá zmrzlina; Kdosi, co si tak kráčí		4(1965); 3(1967)
Stanislaw Stanuch	Zastávka v širém poli, Nedělní den, Léto, Poledne, u řeky		2(1967)
Stanislaw Zileiński	Před úsvitem; Čestný spor; U Deskurú; Paříž		5(1962)
Steen Steensen Blicher	Farář z Vejlbjy		6(1962)
Stefan Zweig	Čtyři životy Stefana Zweiga; Včerejší svět	Eduard Urban	2(1964)
Stephen Schneck	Nedorozumění s nočním recepčním	Antonín Přidal	3(1966)
Stig Dagerman	naše noční lázně		6(1964)
Subháš Mukkhopádhjáj	Člověk na ulic		4(1966)
Subrahmaja Barádi	Jsem na stopě tanci		6(1962)

Surrealisté	Surrealistické defenstrace	Jan Řežáč	1(1967), 2(1967), 3(1967), 4(1967), 5(1967), 6(1967)
Šigedži Cuboi	Je příliš mnoho zívajících		6(1960)
Šinčiró Nakamura	To mi vyprávěla zeď		4(1962)
Širó Hasegawa	Vyorávání o Dobroději Špatném		4(1962)
T. S. Eliot	Kousek jemně rozvětvené planiny; Tradice a individuální talent	Jan Vladislav	5(1964)
Tadeuzs Rózewicz	Svědkové aneb Naše malá stabilizace; V nejkrásnějším městě světa, Prózy		5(1963); 6(1961)
Tage Aurell	V sobotu odpoledne, Zástupce pastora, Stará silnice		2(1962)
Taidžun Takeda	Světelný mech		5(1964)
Tamaz Čiladze	Projížďka v kočárku s poníkem		3(1963)
Taras Ševčenko	Taras Ševčenko		1(1961)
Tarjei Vessas	Kůň z Hoggu..		2(1966)
Ted Hughes	Styl ze zoufalství		5(1966)
Tennessee Williams	Tři hráči jedné letní hry		6(1964)
Theodore Roetke	Podoba požáru		3(1965)
Thórdarson Thórbergur	Svatba		3(1962)
Tibor Déry	Láska		6(1964)
Tom Stoppard	Lord Malquist a pan Moon		5- 6(1969)
Tomi Ungerer	Tomi Ungerer	Jiří Jirásek	6(1968)
Tommaso Landolfi	Staré panny		2(1968)
Tonino Guerra	Rovnováha		4(1969)
Ulf Linde	Čtyři články		2(1969)
Umberto Eco	Otevřené dílo-otevřený svět Umberta Eca	Jan Vladislav	5(1968)
US autoři	Život na planetě USA; Nukleární válka v západní literatuře; Naděje amerického dramatu; Velká čtyřka dnešní americké prózy; Americká románová tvorba v letech 1956–1960; Podzemí USA	David Leff, Pavel Smutný; Ljubomír Oliva; Milan Lukeš; Petr Pujman	4(1961), 1(1964); 2(1964); 1(1962); 2(1969)
V. J. Jerome	Slovo; Aramejské intermezzo; Ohromné štěstí pro Víta; Projížďka; Antifona		6(1963)
V. Pomerancev	První polibek		5(1961)
V.A.Kaverin	Neznámý přítel		4(1961)

Vadim Očeretin	Salamandra		5(1960), 6(1960)
Vadim Šefner	Poezie		6(1961)
Vagelis Tsakiridis	Alelujá!		5(1968)
Valentin Katajev	Živá voda		2(1967)
Vasco Popa	Vedlejší nebe		6(1968)
Vasilij Aksjonov	Druhý román Vasilje Aksjonova (Zdvojnýj bilet)	Jan Zábrana	3(1962)
Vasilij Bělov	Teskný hlas Vasilije Bělova	Josef Sedlák	1(1968)
Vasilij Grossman	Kámen Arménie		1(1967)
Vasilij Šuškin	Sťopka; Hadí jed		4(1965)
Velimir Chlebnikov	Ukončit velikou válku prvním letem na měsíc, Velimir Chlebnikov	Jiří Taufer	3(1960)
Veselin Chančev	Na rudém náměstí vlastního srdce		5(1963)
Vicente Huidobrou	Pomník moří, Eiffelovka		5(1960)
Victor Mora	1//500		6(1964)
Viktor Koněckij	Starosti, které přijdou; Ještě o válce		4(1962); 5(1963)
Viktor Někrasov	Druhá noc, Na Mamajově mohyle, Z kamčatských zápisníků, Dům Turbinových		6(1961), 4(1966), 6(1967)
Viktor Šklovskij	Třetí fabrika; Z deníku		5(1967); 2(1963)
Villy Soerensen	Vražda		4(1963)
Vincente Huidobro	Nebe na koni		5(1966)
Vincius de Moraes	Spáleniny prvního stupně		4(1962)
Vladimir Amlinskij	Rozdělený byt		5(1961)
Vladimir Maximov	Patos Vladimira Maximova; Zalidňujeme zemi	Miluše Očadílková	6(1966); 1(1963)
Vladimir Nabokov	Jaro ve Fialtě; Sličný; Imaginární rozhovor s Vladimírem Nabokovem; Nabokov, Lolita a ubohost	Petr Pujman	4(1969); 2(1960)
Vladimir Vojnovič	Odvodní ročník; A co charakter		2(1968); 1(1964)
Volodia Teitelboim	Cesta mé generace ke skutečnosti		5(1960)
W.H. Auden	Nějaký možný sen		1(1962)
Walace Stevens	Pro sebe na hoboji		5(1965)
William Carlos Williams	Orchestr; William Carlos Williams	Zdeněk Vančura	2(1961)
William Faulkner	Šindele pro hospodina; Nesrozumitelný Faulkner	Josef Škvorecký	3(1963)
William H. Gass	Uprostřed srdce vlasti		4(1969)
William Samson	Osamělý starý pán, Zprávy z Chelsea		5(1961)
William Saroyan	Z knihy o neumírání		3(1964)

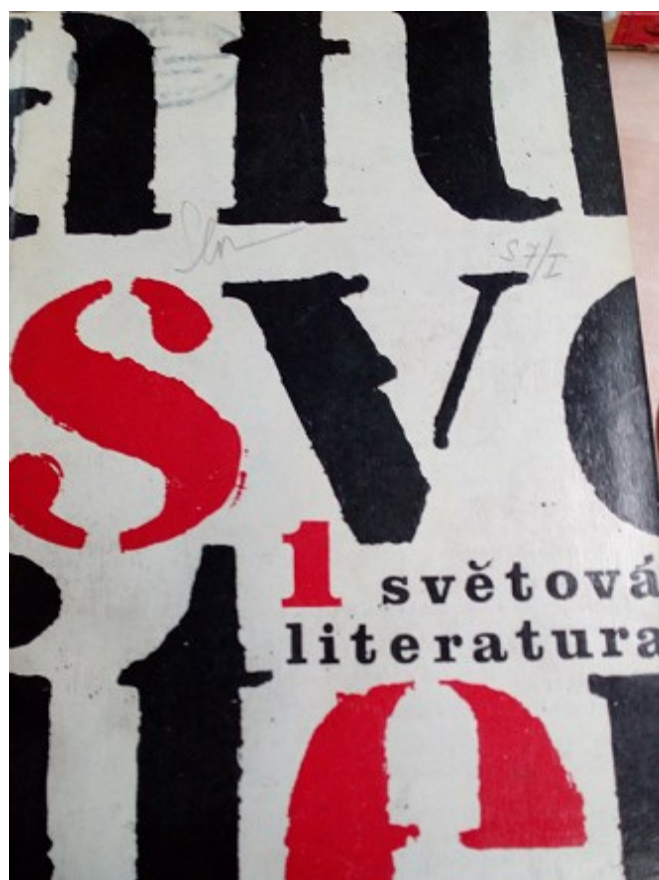
William Styron	Historický román Williama Styrona; Doznání Nata Turnera	Josef Škvorecký	3(1968)
Wisława Szymborská	Sůl		3(1964)
Władysław Broniewski	Já a verše		6(1962)
Władysław Szlengel	Co jsem četl zemřelým		5(1961)
Włodzimerz Odojewski	Chvilé vavřínové větvičky		4(1965)
Wolf Biermann	Písničky Wolfa Biermanna		4(1968)
Wolfdeitrich Schnurre	Wolfdeitrich Schnurre	Jaroslav Mrnka	1(1961)
Yves Bonnefoy	O pohybu a nehybnosti Douvy		5(1967)
Yvette Le Floc'h	Básně Alžíru, Minarety bolesti		2(1960)
Zalamea Jorge	Velký Burundun Burunda zemřel		2(1962)
Zbigniew Herbert	Vnitřní hlas		3(1962)

Příloha B: Proměny obálky časopisu Světová literatura (obrázky)

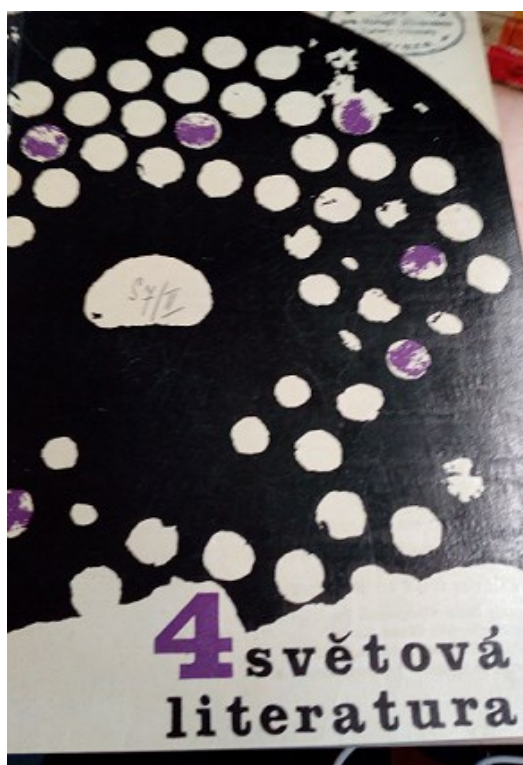
Obrázek 1

Obrázek 2

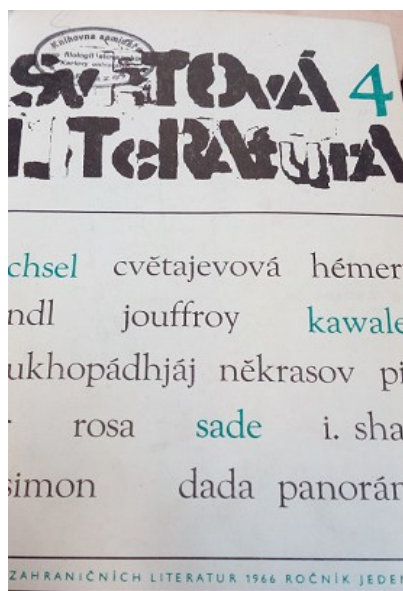
Obrázek 3

Obrázek 4

Obrázek 5

Obrázek 6

